

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2016.

Sarajevo, mart/ožujak 2017.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2016. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I U V O D **1**

II NADZOR BANKARSKOG SISTEMA **7**

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO	7
2. BANKARSKA SUPERVIZIJA	8
3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA	11

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **14**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SISTEMA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	14
1.2. Struktura vlasništva	15
1.3. Kadrovi	18
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	19
2.1.1. Obaveze	25
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	29
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	34
2.2. Profitabilnost	45
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	49
2.4. Likvidnost	54
2.5. Devizni rizik	62

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE **64**

P R I L O Z I **67**

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već duži period odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog rasta i razvoja u zemljama EU zone. Nedovoljan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih uticaja, u 2016. godini zabilježeni su i pozitivni trendovi koji se ogledaju u rastu bilansne sume, kredita, depozita, a posebno štednje stanovništva, kao i poboljšanje profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Na osnovu svega može se zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2016. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je za dvije banke manji nego na kraju 2015. godine (17 banaka), zbog statusnih promjena pripajanja. Broj zaposlenih sa 31. 12. 2016. godine iznosi 6.615, što je za 1% ili 68 zaposlenih manje u odnosu na kraj 2015. godine.

U 2016. godini nastavljen je (četvrtu godinu zaredom) pozitivan trend rasta bilanse sume, a za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom periodu. Bilansna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2016. godine iznosi 18,4 milijarde KM i za 1,2 milijardu KM ili 7,1% je veća nego na kraju 2015. godine. Rast bilansne sume na strani izvora (pasive) prevashodno je rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala, dok je i u 2016. godini nastavljen trend smanjenja kreditnih obaveza. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: smanjenje učešća kredita sa 67,7% na 66,8%, povećanje učešća vrijednosnih papira za trgovanje sa 5,1% na 5,9%, dok je učešće novčanih sredstava od 28,3% ostalo na istom nivou kao i na kraju 2015. godine.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u 2016. godini zabilježili su rast od 5,7% ili 659 miliona KM i na kraju godine iznose 12,3 milijarde KM. U 2016. godini zabilježena su i pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Krediti dati privatnim preduzećima u 2016. godine ostvarili su stopu rasta od 8% ili 428 miliona KM, tako da su sa 31. 12. 2016. godine krediti dati ovom sektoru dostigli iznos od 5,8 milijardi KM i učešće od 46,9%. Krediti dati stanovništvu u istom periodu zabilježili su stopu rasta od 5% ili 266 miliona KM, dok je njihovo učešće blago smanjeno sa 49,1% na 48,7% i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su šest milijardi KM.

Indikatori kvaliteta kredita su i u 2016. godini, kao i u prethodnoj, poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica. Nešto veći rast kreditnog portfolia, smanjenje priliva novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekat na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 12,9%, koliko je iznosio na kraju 2015. godine, smanjen na 11,7% sa 31. 12. 2016. godine. Učešće nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi 15%, a učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 8,2%. Navedeno je rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Novčana sredstva iznose 5,2 milijarde KM ili 28,3% bilansne sume banaka u F BiH i u 2016. godini ostvarila su rast od 7,1% ili 347 miliona KM.

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u 2016. godini zabilježila visoki rast od 16,8% ili 176 miliona KM i sa 31. 12. 2016. godine iznose 1,2 milijarde KM, sa učešćem od 6,7% u aktivni bankarskog sektora u F BiH.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 14,2 milijarde KM su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH i u 2016. godini povećali su svoje učešće na 77,1% (na kraju 2015. godine

76,3%). Depoziti su u 2016. godini ostvarili rast od 8% ili 1,1 milijardu KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2016. godine iznosili su 7,9 milijardi KM, što je za 9,1% ili 662 miliona KM više nego na kraju 2015. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom periodu povećani su za 96% ili 3,9 milijarde KM.

Kreditne obaveze banaka sa 31. 12. 2016. godine iznosile su 848 miliona KM ili 4,6% od ukupnih izvora finansiranja i manje su odnosu na kraj 2015. godine za 56 miliona KM ili 6,2%. U posljednjih osam godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za 61% ili 1,3 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,2 milijarde KM). U istom periodu izvori finansiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinisani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije i/ili drugih dioničara), smanjeni su za 75% ili 2,6 milijardi KM i sa 31. 12. 2016. godine iznose 857 miliona KM ili 4,7% pasive.

Ukupni kapital banaka sa 31. 12. 2016. godine iznosi 2,7 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM), što je za 5,4% ili 138 miliona KM više nego na kraju 2015. godine. Najveći pozitivan uticaj na kapital imalo je povećanje po osnovu ostvarene dobiti, te dokapitalizacije kod tri banke. Regulatorni kapital iznosi 2,3 milijarde KM i povećan je za 8% ili 183 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, uz promjene u njegovoj strukturi, povećanjem učešća osnovnog kapitala, a smanjenjem učešća dopunskog kapitala. Na promjenu u strukturi kapitala uticala je i primjena odredbi nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2016. godine iznosi 15,7%, što je za 0,6% procentnih poena više u odnosu na kraj 2015. godine, kada je iznosila 15,1 %, i dalje je znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31. 12. 2016. godine iznosila je 9,7% (propisani minimum 6%).

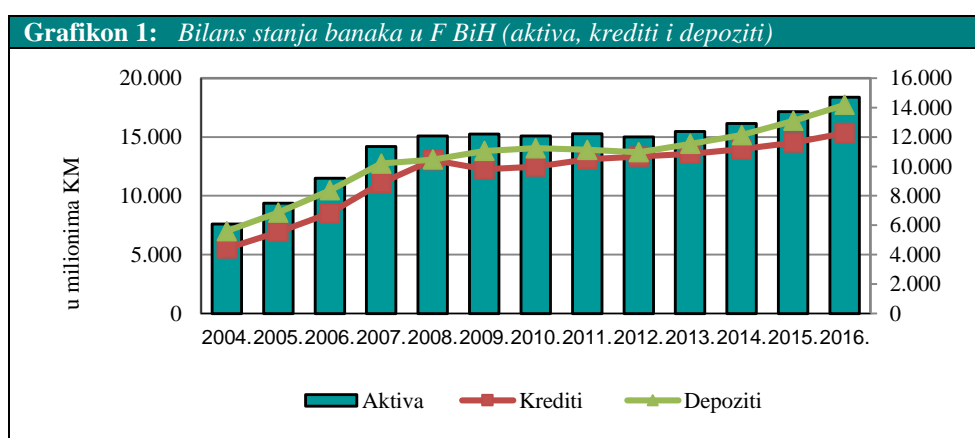
Prema nerevidiranim podacima iz bilansa uspjeha za 2016. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su najbolji finansijski rezultat od 1996. godine, dobit u iznosu od 173 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 13 banaka u ukupnom iznosu od 212 miliona KM, dok su dvije banke iskazale gubitak u iznosu od 39 miliona KM.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17
Promjene u 2016. godini			
-statusna promjena pripajanja		-2	-2
31.12.2016.	1	14	15

Bilans stanja

Već duži niz godina, pod uticajem ekonomske i finansijske krize i njenih posljedica, bankarski sektor karakteriše stagnacija, s manjim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilansnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Nakon 2012. godine prisutni su blagi pozitivni trendovi, odnosno rast bilanse sume, kao rezultat rasta depozita i kapitala, što se pozitivno odrazilo na nivo kreditnih plasmana i novčanih sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije finansirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obaveza i slabog dotoka novih investicija iz inostranstva. U segmentu kreditiranja u 2016. godini nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodnih godina. U periodu 2009.-2013. godina, bilansna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,5 milijardi KM, odnosno oscilirala je unutar +/-470 miliona KM (najniži nivo od 15 milijardi KM bio je na kraju 2012. godine), a stope unutar +/- dva procentna poena. U 2014. i 2015. godini ostvarene su nešto veće stope rasta (4,6% i 6,3%), što je nastavljeno i u 2016. godini sa stopom od 7,1% ili 1,2 milijarde KM i na kraju 2016. godine aktiva bankarskog sektora iznosila je 18,4 milijarde KM.

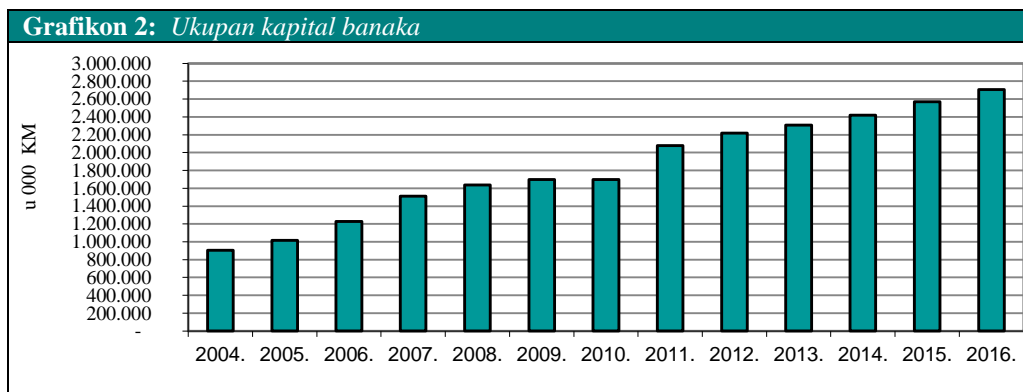
Osnovni generator rasta bilansne sume u 2016. godini je rast depozita od 8,2% ili 1,1 milijardu KM, te ukupnog kapitala za 5,4% ili 138 miliona KM. U 2016. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, sa stopom od 6,2% ili 56 miliona KM. Na kraju 2016. godine depoziti su iznosili 14,2 milijarde KM, ukupan kapital 2,7 milijardi KM, a kreditne obaveze 0,8 milijardi KM.

U aktivi banaka, s učešćem od 66,8%, najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2016. godini povećani za 5,7% ili 659 miliona KM i iznose 12,3 milijarde KM. U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2016. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Za razliku od 2015. godine, kada je ostvaren skroman rast kredita plasiranih privatnim preduzećima od 2% ili 112 miliona KM, u 2016. godini stopa rasta iznosila je 8% ili 428 miliona KM, tako da su sa 31. 12. 2016. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,8 milijardi KM i učešće od 46,9% (+1 procentni poen). S druge strane, rast kredita sektoru stanovništva je nastavljen, te je u 2016. godini, kao i u 2015. godini, ostvaren rast od 5%, što je u 2016. godini iznosilo 266 miliona KM, dok je učešće blago smanjeno sa 49,1% na 48,7% i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su šest milijardi KM.

Novčana sredstava imala su rast od 7,1% ili 347 miliona KM, iznosila su 5,2 milijarde KM, što je isto učešće od 28,3% u aktivi kao i na kraju 2015. godine.

Depoziti, s učešćem od 77,1% u ukupnoj pasivi sektora i iznosom od 14,2 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor za finansiranje banaka u FBiH, a depoziti stanovništva s učešćem od 57,5% i iznosom od 8,2 milijarde KM su najveći sektorski depozitni izvor.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,7 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 5,4% ili 138 miliona KM, najvećim dijelom iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod tri banke.

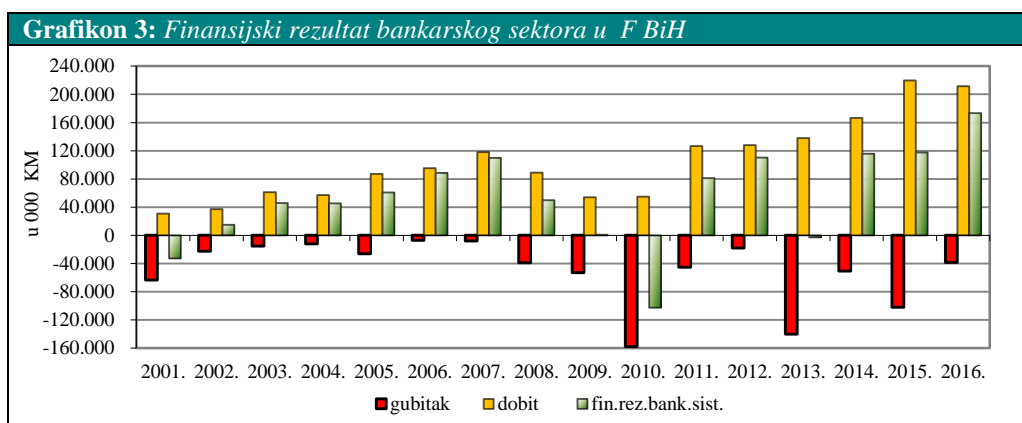
Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine, kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i finansijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog uticaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, u 2013. godini trend je suprotan i na nivou sistema ostvaren je neznatan gubitak, da bi u 2014., 2015. i 2016. godini bankarski sektor ostvario najbolje finansijske rezultate od 1996. godine. Svakako treba istaći da je finansijski rezultat ukupnog sistema zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim uticajem dvije najveće banke u sistemu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz bilansa uspjeha za 2016. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su finansijski rezultat-dobit u iznosu od 173 miliona KM.

Pozitivan finansijski rezultat od 212 miliona KM ostvarilo je 13 banaka i isti je manji za 4% ili osam miliona KM u odnosu na 2015. godinu (13 banaka, 220 miliona KM). Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 38 miliona KM iskazan je kod dvije banke, što je manje za 62% ili 64 miliona KM nego prethodne godine, a najvećim je dijelom rezultat znatno manjeg ostvarenog gubitka kod jedne veće banke.

Razlog značajnog rasta finansijskog rezultata ukupnog sektora u 2016. godini prvenstveno je uticaj manjeg ostvarenog gubitka kod jedne veće banke, a zatim i ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekat 16 miliona KM). S druge strane, negativan efekat od 23 miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarene manje dobiti u odnosu na 2015. godinu kod dvije veće banke. Iako je većina banaka ostvarila bolji finansijski rezultat-dobit nego prethodne godine, a pozitivan trend poboljšanja pokazatelja kvaliteta aktive na nivou ukupnog sektora nastavljen i u 2016. godini, prisutna je i dalje sumnja da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a finansijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2016. godini iznosio je 969 miliona KM i za 6% ili 52 miliona KM je veći nego u 2015. godini, neto kamatni prihod iznosio je 587 miliona KM, s rastom od 3% ili 18 miliona KM i učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 61%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 10% ili 34 miliona KM, iznosili su 382 miliona KM, što je učešće od 39% u strukturi ukupnog prihoda. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti manji su za 29% ili 46 miliona KM u odnosu na 2015. godinu i iznose 111 miliona KM (11,5% ukupnog prihoda). Ukupni nekamatni rashodi su smanjeni za 1% i iznosili su 767 miliona KM.

• **Vlasnička struktura:** U 2016. godini, kao i u 2015. godini, nije bilo promjena u vlasničkoj strukturi: jedna banka je u pretežno državnom vlasništvu, a od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba – rezidenata (sa krajem 2015. godine šest banaka, od kojih su dvije pripojene bankama koje su takođe u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, došlo je do manjih promjena u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat dokapitalizacije dvije banke. Najveće učešće i dalje imaju bankarske grupe i banke iz Austrije 41,2% (-2,9 procentnih poena), slijede italijanske banke s učešćem od 15,5% (-1,0 procentni poen), učešće kapitala iz Turske iznosi 13,5% (+3,1 procentni poen), te Rusije 7,3% (-0,5 procentnih poena). Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%.

U 2016. godini došlo je i do manjih promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2016. godine iznosio 1,2 milijarde KM. Učešće državnog kapitala od 2,6% je smanjeno za 0,1 procentni poen. Strani kapital nominalno je povećan za 67 miliona KM, i iznosi 1,05 milijardi KM, a učešće je povećano sa 83,9% na 86,1%. Privatni kapital (rezidenata) smanjen je za 19 miliona KM, iznosio je 138 miliona KM, a njegovo učešće u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je sa 13,4% na 11,3%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče koncentracija i konkurencije na bankarskom tržištu Federacije BiH, u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke su u godinama koje su prethodile krizi ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja/spajanja. U periodu djelovanja ekonomske i finansijske krize, do 2016. godine nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali se broj banaka smanjivao zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama (tri banke). U 2016. godini, dvije banke u pretežno privatnom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica izvršile su pripajanje dvije manje banke čime je broj banaka u Federaciji BiH smanjen sa 17, koliko je bilo sa krajem 2015. godine, na 15 na kraju 2016. godine. Ocjena finansijskih stručnjaka je da će se trend integracijskih procesa nastaviti, naime, prognoze su da će šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirati 90% tržišta, kojim

već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

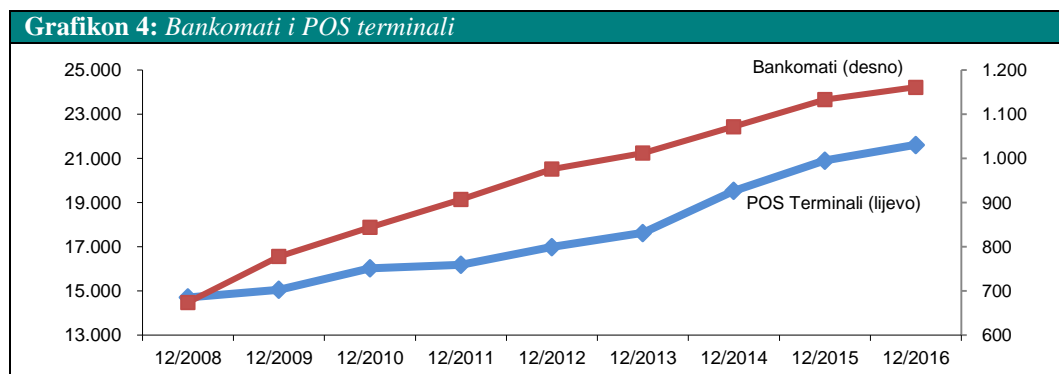
U sistemu dominiraju dvije najveće banke s ukupnim učešćem od 47,2% (na kraju 2015. godine 47,3%), s aktivom od 4,7 milijardi KM i 4,0 milijarde KM. Slijede tri banke (aktiva između jedne i 1,8 milijardi KM) s učešćem od 22,5%. Pet banaka su s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM i učešćem od 21,9%, te takođe pet s aktivom manjom od 500 miliona KM i s tržišnim učešćem od 8,4%, od kojih jedna banka ima aktivu manju od 100 miliona KM i neznatno učešće od 0,5%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće pet najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog učešća (aktive) na kraju 2016. godine u bankarskom sistemu u Federaciji BiH iznosio je 69,8%, za kredite isto 69,8% i depozite 71,4% (2015. godine aktiva 69,6%, krediti 70,3% i depoziti 70,9%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sistemu koje „drže“ cca 45% tržišta (aktiva 47,2%, krediti 43,9% i depoziti 49,0%).

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja.

U toku 2016. godine broj bankomata je povećan za 35, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.161. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine povećan je za 710, tako da je na kraju 2016. godine njihov broj iznosio 21.613.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II NADZOR BANKARSKOG SISTEMA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentisanog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 20 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih stručnjaka, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala s ciljem da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2016. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 21 banci, a na dan 31. 12. 2016. godine pod mjerama se nalazi šest banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 11 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u osam banaka. U tri banke stečajni postupak je u toku.
- u devet banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke isplaćene su sve obaveze prema povjeriocima i dioničarima, a dvije banke su prodane).
U tri banke likvidacioni postupak je u toku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile sa radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizovana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Osnovni principi su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankarskog sistema. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz oktobra 2006. godine, Bazelski komitet je u septembru 2012. godine ponovo revidirao osnovne principe. Ovom revizijom osnovni principi spojeni su zajedno sa osnovnim principima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih principa je povećan sa 25 na 29, reorganizovani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije (Principi 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Principi 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima, kao i usklađenost sa regulatornim standardima.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i eksternu reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sve sveobuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Tokom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene finansijskog setora). U FSAP Misiji učestvovali su eksperti MMF-a i Svjetske banke. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sektora, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Na osnovu Izvještaja i preporuka FSAP misije u 2015. godini pripremljen je Akcioni plan sa rokovima i nosiocima za realizaciju navedenih preporuka FSAP Misije.

Bankarska supervizija realizovala se kroz kontinuirani proces kontrola na licu mjesta (on site) i kontrola putem izvještaja banaka (off site) i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane obimne kontrole poslovanja ili ciljane on site kontrole, sa fokusom na kvalitet aktive, upravljanja kreditnim rizikom i uticajem na kapital. Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima FBA. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je FBA propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni off site proces i putem neposredne on site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Svim kontrolisanim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretno, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezano za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2016. godini bile od značaja. Kao poseban supervizorski alat u 2016. godini, po preporukama misije MMF, a po nalogu FBA, obavljen je drugi ciklus AQR-ova u 5 banaka od strane eksternog revizora, a po posebnom okviru koji je propisala FBA (prvi ciklus koji je obuhvatao 4 banke obavljen je tokom 2014. godine). FBA je koristila nalaze iz AQR-ova u svojim postupcima nadzora tih banaka, te donosila posebne naloge za banke za otklanjanje nedostataka uočenih u postupku AQR-a, gdje su post kontrolni postupci još uvijek u toku. Kao poseban segment on site kontrola nastavljeno je sa kontrolama upravljanja rizicima koji proizilaze iz informacionih sistema kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, na osnovu regulative koja je stupila na snagu početkom 2012. godine. Takođe, u 2016. godini nastavljeno je i sa ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika finansijskih usluga i poslovanja banaka sa jemcima u skladu sa zakonima i podzakonskom regulativom koja je stupili na snagu u 2013. i 2014. godini.

U okviru off site nadzora banaka nastavljeno je sa unapređenjem sistema praćenja banaka kroz razvoj i unapređenje dodatnih alata off site nadzora: „Sistem ranog upozorenja (SRU)“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

U toku 2016. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu novog Zakona o bankama, Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, kao i nacrtu podzakonskih akata (odluka FBA) u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva.

FBA je sa Centralnom bankom BiH i ABRS-om (Agencijom za bankarstvo Republike Srpske) u 2016. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora finansijskog zdravlja“, kao jednog od preduslova za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim finansijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Takođe je nastavljeno i sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i uticaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova, kao i unapređenje Kriterijuma i utvrđivanje liste sistemskih važnih banaka.

Sa ABRS i Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljena je saradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS i u okviru izrade nove regulative. Realizovana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFSA).

Sa Udruženjem banaka BiH ostvarena je saradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

FBA je zajedno sa predstavnicima Misije MMF, redovno kvartalno razmatrala i analizirala uticaj posljedica svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u F BiH, rezultate stres-testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke, aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru. MMF je takođe pružio tehničku pomoć pri izradi prijedloga Zakona o bankama i Zakona o Agencijama za bankarstvo, a Svjetska banka na provođenju QIS studije, unapređenju okvir za AQR i edukacije u oblasti planova oporavka.

U skladu sa zahtjevima Principa 13 (ranije Princip 25) sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka“, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2016. godine FBA je, zajedno s CBBiH i ABRS, potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra i Sporazume o uzajamnoj saradnji (MoU) s nadležnim supervizorskim organima Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Turske i Njemačke. MoU-om se pobježe definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

U decembru 2016. godini potpisan je MoU sa Saveznim finansijskim nadzornim organom Njemačke („BaFin“) o međusobnoj saradnji u oblasti supervizije kreditnih institucija a u pripremi je potpisivanje istog sa Centralnom bankom Rusije.

Za potrebe promovisanja efikasnog, efektivnog i konzistentnog funkcionisanja supervizorskih kolegijuma, EBA (European Banking Authority – Evropski bankarski autoritet) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti zemalja koje nisu članice EU, a radi učestvovanja relevantnih nadzornih organa u tim kolegijumima. U skladu s tim, EBA je izvršila procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti koji su primjenjivi u raznim trećim zemljama. U grupi zemalja koji su od EBA dobili pozitivnu ocjenu o usklađenosti regulatornog okvira sa Evropskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija je i Bosna i Hercegovina.

Na osnovu prethodne navedene ocjene usklađenosti i uspostavljanje saradnje sa EBA-om, u oktobru 2015. godine FBA je, zajedno sa ABRS, Narodnom bankom Makedonije, Centralnom bankom Crne Gore, Narodnom bankom Srbije i Centralnom bankom Albanije, potpisala Sporazum o saradnji sa Evropskim bankarskim autoritetom (EBA), kojim zemlje potpisnice stiču status ravnopravnog učešća u razmjenama informacija sa članicama Evropske Unije (EU), kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankarskih sistema.

Dogovor je postignut pod pokroviteljstvom Bečke inicijative, a u okviru sporazuma osigurano je da će EBA obavještavati nadležne supervizore o relevantnim promjenama regulative, te će na taj način olakšati njihovo učešće u supervizorskim kolegijumima. EBA će također otvoriti redovne edukativne aktivnosti za potpisnike sporazuma, koji će slati obavještenja EBA-i sa svim informacijama vezanim za promjene u svojim bankarskim sistemima, koja će biti korištena za analizu potencijalnih rizika. S druge strane, nadležne institucije zemalja potpisnica će težiti da prilagode svoje zakone, nadzorne standarde i institucionalna pravila u skladu s istim u EU, prema rasporedu prilagođenom uslovima u svakoj zemlji pojedinačno, a zemlje potpisnice će imati mogućnost davanja sugestija na regulativu koja je u pripremi.

Pod pokroviteljstvom EBA, Agencija za bankarstvo Federacije BiH je bila i domaćin seminara “Common European SREP framework and Supervisory assessment of recovery plans” (“Zajednički evropski SREP okvir i supervizorska procjena planova oporavka“) održan 22. i 23. septembra 2016. godine u Sarajevu. Seminaru su prisustvovali predstavnici supervizorskih institucija iz zemlje i regiona: CBA-Centralna banka Albanije, CBG- Centralna banka Crne Gore, NBM- Narodna banka Makedonije, NBS- Narodna banka Srbije, ABRS- Agencija za bankarstvo RS i FBA- Agencija za bankarstvo F BiH.

Uspostavom jedinstvenog supervizorskog mehanizma (SSM Single Supervisory Mechanism) u EURO zoni izvršen je prenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na Evropsku Centralnu Banku (ECB). Na osnovu pozitivne ocjene usklađenosti dobijene od strane EBA-e i potpisanog Sporazuma sa EBA-om, Bosna i Hercegovina je svrstana u prvu grupu zemalja van EU, sa kojim ECB planira potpisati zajedničke sporazume o saradnji. Potpisivanjem Sporazuma sa ECB-om, stvorile bi se pretpostavke za sveobuhvatnu razmjenu informacija i zajedničku superviziju bankarskih grupacija, čiji supsidijari posluju u F BiH, a nalaze se pod direktnom supervizijom ECB-a. U toku 2016. godini uspostavljena je bilateralna saradnja sa predstavnicima ECB-a u oblasti nadzora nad pojedinim bankama.

U 2016. godini FBA je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizovani su posebni oblici konkretne saradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja

roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno subsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovi subsidijara u F BiH.

FBA je aktivno učestvovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Incijative 2.0. Ostvarena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om i drugima, po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka.

FBA je zajednički sa Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i Holandskom Centralnom Bankom bila organizator Međunarodne konferencije pod nazivom „Supervizija upravljanja operativnim i rizicima informacionog sistema“ koja je održana 7. i 8. aprila u Sarajevu. Na Međunarodnoj konferenciji su prisustvovali učesnici iz 11 zemalja Evrope: Holandije, Austrije, Turske, Hrvatske, Srbije, Makedonije, Gruzije, Moldavije, Albanije, Kosova i Bosne i Hercegovine. Konferencija IT supervizora je tradicionalna konferencija koja se održava dugi niz godina, a ove godine po prvi put su domaćini bili Agencija za bankarstvo FBiH i Agencija za bankarstvo RS. Konferencija se fokusirala na nadolazeće rizike informacione tehnologije koji se odnose na cyber crime i cloud computing, a koji predstavljaju nove tehnološke razvoje i izazove za supervizore.

U skladu s odlukom Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti ECB i grupe evropskih centralnih banaka, FBA je i u 2016. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sistema, put u Evropsku uniju nije moguć. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizovana na državnom nivou u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „...članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svima na koga su uticale, pokazali su da, naročito, supervizori banaka moraju stalno biti u toku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga upošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2016. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2016. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima sprečavanja pranja novca finansiranja terorističkih aktivnosti u predhodnom periodu, stanja utvrđenih kontrolama izvršenja datih naloga (11 kontrola), analizi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji te na osnovu informacija iz eksternih izvora.

Pored ovih pokazatelja, na ocjenu usklađenosti bankarskog sektora uticali su izvještaji koje o Bosni i Hercegovini daju međunarodne organizacije i institucije. Tako su u izvještajima Moneyval komiteta Vijeća Evrope i FATF-a bankarski sektor i Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ocijenjeni zadovoljavajućom ocjenom i nisu predmet akcionih planova ovih organizacija koji se odnose na poduzimanje dodatnih mjera i aktivnosti drugih regulatora i nadzornih organa finansijskih institucija u cilju postizanja zadovoljavajuće usklađenosti.

Na osnovu stanja banaka u predhodnom supervizorskom ciklusu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja i izvještaja koje banke dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika je umjeren. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine i dalje je zadovoljavajući i nastavlja rastući trend. Shodno ovome, a uzimajući u obzir i ocjene međunarodnih organizacija koje su cijenile usklađenost bh. zakonodavstva i institucija sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, bankarski sektor FBiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na osnovu ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku. Ovakav pristup banaka je posebno značajan i predstavlja veoma jak kvalitet u upravljanju rizicima u situaciji kada država nije uradila procjenu rizika i kada država nema definisanu strategiju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kako kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima tako i toku trajanja poslovnog odnosa, odnosno banke ažuriraju dokumentaciju kojom se verifikuje izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Međutim, još uvijek je prisutan problem dosljedne primjene mjere identifikacije u zavisnosti od utvrđenog rizika, tako da još uvijek preovladavaju standardne mjere identifikacije, koje se provode za klijente srednjeg nivoa rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niskog i visokog nivoa rizika.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa „upoznaj svog klijenta“ definisale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Prema tome, kao i u dvije predhodne politike, poduzete mjere i aktivnosti rezultirale su podizanjem kvaliteta upravljanja rizicima koji mogu biti posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Izvještavanje

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Na osnovu Izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvijestile Finansijsko obavještajnom odjelu Agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine (Obrazac SPNiFTA) te na osnovu izvršenih provjera u direktnim nadzorima utvrdjen su broj i vrijednost izviještenih transakcija.

Shodno ovome, Banke su u 2016. godini izvijestile 265.557 transakcija, što je 0,31% ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (85.278.988 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 13.249.004 h/KM, što čini 8,93% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (148.350.340 h/KM, po podacima banaka). Broj izviještenih transfera u 2016. godini je povećan za 4,50%, u odnosu na predhodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 1,70%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 2: Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2015.		Transferi u 2016.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1		3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	254.132	13.026.093	265.557	13.249.004	104,50	101,70
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	28	10.558	35	9.570	125,00	90,60
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	253.991	13.002.639	265.496	13.230.904	104,50	101,70
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	113	12.896	26	8.530	23,00	66,10

U strukturi izviještenih transfera primjetno je povećanje broja (125,00%) izviještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na predhodnu godinu) pri čemu je vrijednost ovih transfera smanjena (90,60% u odnosu na prošlu godinu). Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke primjenjuju preventivne mjere na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koje su propisane za finansijske institucije. Naime, zadržavanje ili blago oscilovanje oko broja (veći za 25%) i vrijednosti (manji za 9,40%) izviještenih transfera u predhodnoj godini je dobar pokazatelj preventivnog djelovanja, jer pokazuje konstantnost u izvještavanju odnosno u primjeni preventivnog djelovanja. Ovaj zaključak potvrđuje i broj (23,00%) i vrijednost (66,10%) transfera izviještenih po proteku roka od 3 dana u odnosu na predhodnu godinu, jer su u ovoj vrsti izviještenih transfera u predhodnoj godini bili sdražani i transferi koji su izviješteni po nalogima supervizora poslije izvršenih kontrola usklađenosti. Broj transfera izviještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izviještenih transfera (povećanje za 4,50%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 1,70%) što je i u okvirima obima (broja i vrijednosti) platnog prometa u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 98 transfera označile sumnjivim (67,60% u odnosu na predhodnu godinu). Vrijednost ovih transfera iznosi 23.558 h/KM, što je 90,30% u odnosu na predhodnu godinu. Na sumnju na pranje novca se odnosi 95 transfera u vrijednosti od 23.478 h/KM a na sumnju na finansiranje terorističkih aktivnosti 3 transfera u vrijednosti od 110 h/KM.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 3: Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2015.		Transferi u 2016.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1		3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	145	26.124	98	23.588	67,60	90,30
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	28	10.558	35	9.570	125,00	90,60
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	40	4.285	53	6.079	132,50	141,90
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	77	11.281	10	7.939	13,00	70,40

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije o kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 35 slučajeva (35,8%) u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile Finansijsko

obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 53 slučaja (54,0%) u kojima su banke u periodu od 3 dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvještaje o tome, dok se u ostalih 10 slučaja (10,2%) radi o korektivnom djelovanju i to, u izvještajnoj godini, po zahtjevu Finansijsko obavještajnog odjela.

Pored sumnjivih transfera, banke su izvijestile o 112 sumnjivih klijenata. Izvještaj za 6 klijenata se odnosio na finansiranje terorističkih aktivnosti. Za 5 ovih klijenata FOO je tražio dodatne podatke a za 1 klijenta ovi podaci nisu traženi. Kod ostalih klijenata sumnja se odnosila na pranje novca (17 za koje su traženi dodatni podaci i 89 za koje nisu traženi podaci).

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SISTEMA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2016. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je manji nakon pripajanja Moja banke d.d., Sarajevo, Investiciono-komercijalnoj banci d.d., Zenica, sa 31.07.2016. godine, te pripajanja Privredne banke Sarajevo d.d. Sarajevo BOR banci d.d. Sarajevo sa 30.09.2016. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01. 07. 2008. godine.

U 2016. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 96 (90 na teritoriji Federacije BiH, a šest u Republici Srpskoj): osnovano je 16 novih organizacionih dijelova, 11 organizacionih dijelova je ukinuto, a kod 69 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2016. godine imale ukupno 551 organizacioni dio, što je za 1% manje nego sa 31. 12. 2015. godine.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je za 14 manji, s obzirom da je jednoj banci u Republici Srpskoj ukinuta bankarska dozvola tako da su njeni organizacioni dijelovi i u Federaciji BiH prestali sa radom, a jedna banka je zatvorila jedan organizacioni dio.

Sa 31. 12. 2016. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 51 organizacioni dio u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 12. 2016. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je svih 15 banaka.

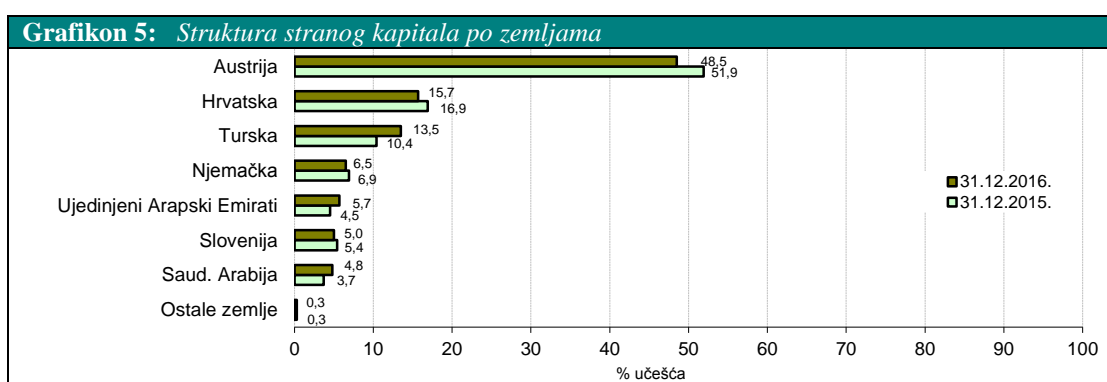
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2016. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

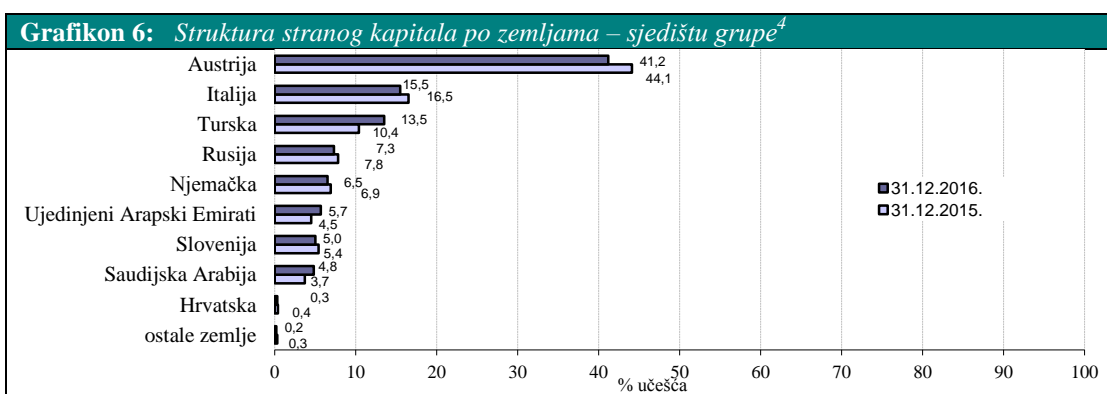
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2016. godine došlo je do manjih promjena u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat dokapitalizacije dvije banke: najveće učešće stranog kapitala od 48,5% (-3,4 procentna poena) i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 15,7% (-1,2 procentna poena), te Turske od 13,5% (+3,1 procentni poen). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju takođe je, zbog navedenog razloga, došlo do manjih promjena u odnosu na kraj 2015. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,2% (-2,9 procentnih poena), slijede italijanske banke s učešćem od 15,5% (-1,0 procentni poen), učešće kapitala iz Turske iznosi 13,5% (+3,1 procentni poen), te Rusije 7,3% (-0,5 procentnih poena). Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%.

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tabela 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2014.		31.12.2015. ⁵		31.12.2016.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	51.929	2%	52.319	2%	52.499	2%	101	100
Privatne banke	2.367.574	98%	2.517.669	98%	2.655.621	98%	108	105
U K U P N O	2.419.503	100%	2.569.988	100%	2.708.120	100%	108	105

U 2016. godini nastavljen je umjeren rast ukupnog kapitala sa stopom od 5% ili 138 miliona KM, odnosno na nivo od 2,7 milijardi KM. Najveći pozitivan uticaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 173 miliona KM i dokapitalizacija od 123 miliona KM u tri banke (kod jedne uplatom u rezerve), a negativan smanjenje po osnovu isplaćene dividende (tri banke) u iznosu od 152 miliona KM.

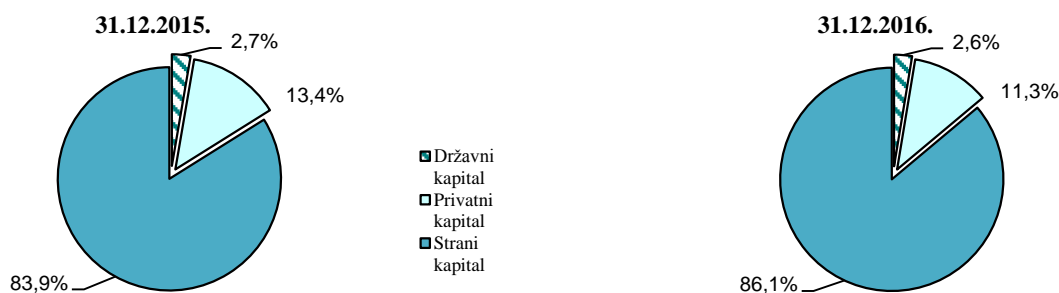
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
Državni kapital	32.364	2,6	31.647	2,7	31.647	2,6	98	100
Privatni kapital (rezidenti)	162.354	13,2	156.574	13,4	137.557	11,3	96	88
Strani kapital (nerezidenti)	1.038.832	84,2	979.271	83,9	1.046.673	86,1	94	107
U K U P N O	1.233.550	100,0	1.167.492	100,0	1.215.877	100,0	95	104

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH sa 31. 12. 2016. godine je veći za 48 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2015. godine i iznosi 1,2 milijarde KM. Dionički kapital je povećan dokapitalizacijom kod dvije banke u iznosu od 70 miliona KM, a smanjen nakon statusne promjene pripajanja dvije banke drugim dvjema bankama za 21,6 miliona KM zbog omjera zamjene dionica.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

⁵ Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31.12.2015.godine, su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2016. godine iznosi 2,6% i isti je kao i sa 31. 12. 2015. godine, posmatrano u apsolutnom iznosu.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 11,3% je manje za 2,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2015. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim iznosima, učešće je manje za 19 miliona KM neto, nakon trgovanja sa nerezidentima i pripajanja dvije banke drugim dvjema bankama.

Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu, posmatrano u relativnim pokazateljima (86,1%), je povećano za 2,2 procentna poena. U apsolutnim iznosima, učešće je povećano za 67 miliona KM neto, nakon trgovanja sa rezidentima, dokapitalizacije u dvije banke i pripajanja dvije banke drugim dvjema bankama.

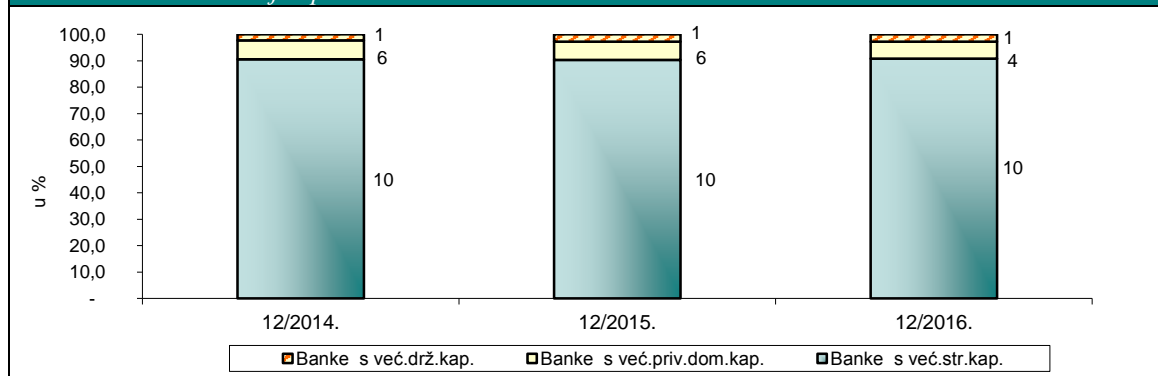
Tržišno učešće banaka prema kriterijumu vlasništva već duži period je skoro nepromijenjeno, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 31. 12. 2016. godine učešće banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosilo je visokih 90,8%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,4%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,8%.

- u % -

Tabela 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,1	2,3	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	7,8	7,1	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	90,1	90,6	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2016. godine broj zaposlenih iznosio je 6.615, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 7: Zaposleni u bankama FBiH						
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	
Državne banke	202	3%	181	3%	90	106
Privatne banke	6.758	97%	6.502	97%	96	99
UKUPNO	6.960	100%	6.683	100%	96	99
Broj banaka	17		17		15	

Tabela 8: Kvalifikaciona struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.775	54,2%	3.757	56,2%	3.821	57,8%	99	102
Viša stručna sprema	587	8,5%	551	8,3%	555	8,4%	94	101
Srednja stručna sprema	2.571	36,9%	2.360	35,3%	2.226	33,6%	92	94
Ostali	27	0,4%	15	0,2%	13	0,2%	55	87
UKUPNO	6.960	100,0%	6.683	100,0%	6.615	100,0%	96	99

U 2016. godini broj zaposlenih je smanjen za 1% ili 68 u odnosu na kraj 2015. godine.

Manje promjene u kvalifikacionoj strukturi (dalji rast učešća zaposlenih s visokom spremom na 57,8%) su najviše rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 6% ili 134, ali i povećanja zaposlenih sa visokom stručnom spremom za 2% ili 64.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	202	379.330	1.878	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710
Privatne	6.758	15.771.200	2.334	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781
UKUPNO	6.960	16.150.530	2.320	6.683	17.161.725	2.568	6.615	18.382.034	2.779

Na kraju 2016. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,8 miliona KM aktive.

Tabela 10: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2014.		31.12.2015.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	1		0	
1.000 do 2.000	7		7	
2.000 do 3.000	7		8	
Preko 3.000	2		2	
UKUPNO	17		17	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 miliona KM do 3,9 miliona KM aktive po zaposlenom. Četiri banke imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od tri miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju 2016. godine iznosila je 18,4 milijarde KM, što je više za 7,1% ili 1,2 milijarde KM nego na kraju 2015. godine. U 2016. godini nastavljen je pozitivan trend blagog do umjerenog rasta iz prethodne tri godine, kako bilansne sume, tako i ključnih bilansnih kategorija: depozita, prije svega štednje stanovništva, ukupnog kapitala, kredita i novčanih sredstava. Međutim, ipak može se reći da je još uvijek evidentan uticaj stanja u okruženju u kojem posluju banke u Federaciji BiH, odnosno u BiH, posebno u realnom sektoru, što je prepreka bržem rastu i razvoju bankarskog sektora, naročito u segmentu kreditiranja koje treba biti u funkciji jače podrške privrednom razvoju.

⁶ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2016. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 719 miliona KM.

- 000 KM-

Tabela 11: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	4.560.234	28,2	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	107	107
Vrijednosni papiri ⁷	801.289	5,0	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	131	117
Plasmani drugim bankama	50.836	0,3	78.420	0,5	96.569	0,5	154	123
Kreditni	11.170.277	69,2	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	104	106
Ispravka vrijed.	1.160.481	7,2	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	102	101
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	10.009.796	62,0	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	104	106
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	525.860	3,2	516.894	3,0	530.977	2,9	98	103
Ostala aktiva	202.515	1,3	229.714	1,3	247.254	1,3	113	108
UKUPNA AKTIVA	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	106	107
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	12.130.746	75,1	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	108	108
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	1.026.503	6,4	904.050	5,3	848.001	4,6	88	94
Ostale obaveze	573.778	3,5	588.704	3,4	649.639	3,5	103	110
K A P I T A L								
Kapital	2.419.503	15,0	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	106	105
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	106	107

- 000 KM-

Tabela 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		8 (5/3)	9(7/5)
1	2	3		4	5		6	7			
Državne	1	379.330	2%	1	476.866	2,8%	1	520.387	2,8%	126	109
Privatne	16	15.771.200	98%	16	16.684.859	97,2%	14	17.861.647	97,2%	106	107
UKUPNO	17	16.150.530	100%	17	17.161.725	100%	15	18.382.034	100%	106	107

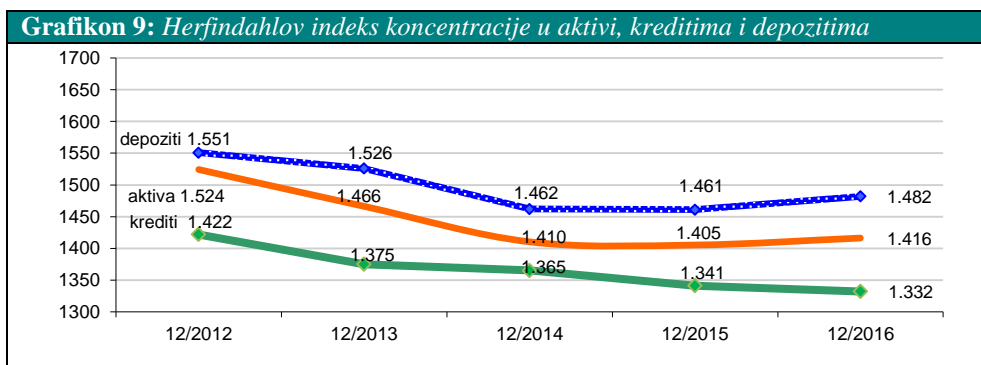
U 2016. godini kod većine banaka nastavljen je trend rasta bilansne sume, s umjerenim stopama u rasponu od 6% do 15%, dvije banke su imale visok rast od 19% i 23%, dok je kod tri velike banke stopa rasta bila niža od 5%, što je i rezultiralo prosječnim rastom na nivou sistema od 7%. Tri manje banke zabilježile su negativnu stopu, odnosno pad aktive.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

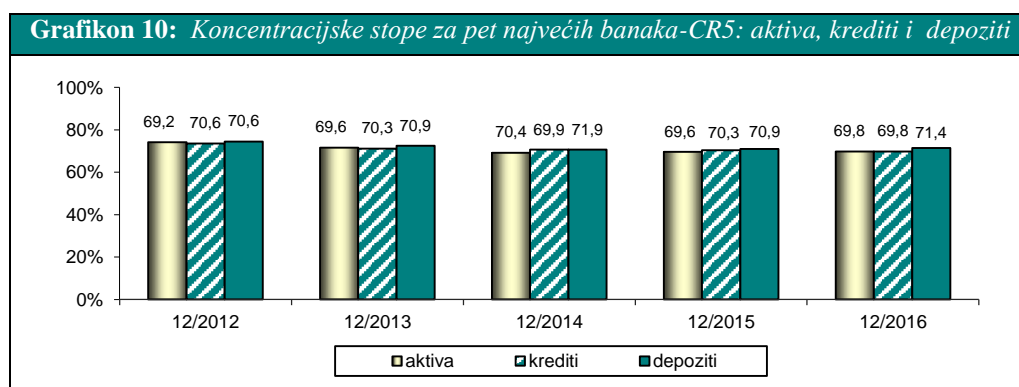
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2016. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je neznatno promijenjen, tako da je sa 31. 12. 2016. godine za aktivu iznosio 1.416 (+11), kredite 1.332 (-9) i depozite 1.482 (+21) jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je u 2016. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen, sa 31. 12. 2016. godine za tržišno učešće i kredite iznosio je 69,8%, a depozite 71,4%. Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2015. godine su neznatne, što je rezultat manjih do umjerenih promjena (rasta) aktive kod većine banaka, a broj banaka je smanjen za dvije zbog statusne promjene pripajanja drugim bankama.

U sistemu dominiraju dvije najveće banke (I grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s učešćem od 47,2%, slijedi učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,5%, a učešće III grupe od 21,9% (pet banaka s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) je povećano za 3,4 procentna poena zbog prelaska jedne banke iz IV u III grupu. Broj banaka u IV grupi (banke s aktivom između 100 i 500 miliona KM) je smanjen za tri, zbog statusne promjene pripajanja dvije banke bankama koje su u ovoj grupi, kao i navedenog prelaska jedne banke u III grupu, što je

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

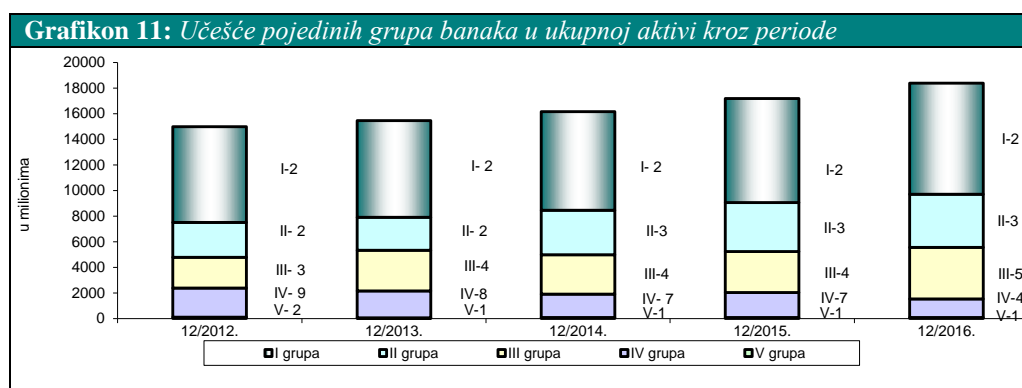
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

rezultiralo smanjenjem učešća IV grupe sa 11,4% na 7,9%. Jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	7.685	47,6	2	8.121	47,3	2	8.682	47,2	2	
II- 1000 do 2000	3.488	21,6	3	3.822	22,3	3	4.143	22,5	3	
III- 500 do 1000	3.077	19,0	4	3.172	18,5	4	4.015	21,9	5	
IV- 100 do 500	1.823	11,3	7	1.963	11,4	7	1.449	7,9	4	
V- Ispod 100	78	0,5	1	84	0,5	1	93	0,5	1	
UKUPNO	16.151	100,0	17	17.162	100,0	17	18.382	100,0	15	

U 2016. godini, kao i prethodnih godina, nastavljen je trend rasta bilansne sume, sa stopom od 7,1% ili 1,2 milijarde KM i sa 31. 12. 2016. godine iznosila je 18,4 milijarde KM. Depoziti su, kao i u 2015. godini, ostvarili rast od 8,2% ili 1,1 milijardu KM, odnosno iznosili su 14,2 milijarde KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 5,4% ili 138 miliona KM, iznosio 2,7 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, sa stopom od 6,2% ili 56 miliona KM, odnosno na nivo od 848 miliona KM.

Novčana sredstava, nakon rasta od 7,1% ili 347 miliona KM, na kraju 2016. godine iznosila su 5,2 milijarde KM.

Višak likvidnosti, zbog niskog rasta kreditnih plasmana, dio banaka je kratkoročno plasirao u domaće i strane banke, što donosi dodatni kamatni prihod. Plasmani drugim bankama porasli su za 23,1% ili 18 miliona KM i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su 97 miliona KM.

Pozitivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, s prosječnim povećanjem godišnje stope za jedan procentni poen u periodu 2013.-2015. godina, dok je u 2016. godini povećanje iznosilo dva procentna poena, odnosno ostvaren je rast od 6% ili 659 miliona KM. Može se konstatovati da su ostvareni pokazatelji još uvijek na niskom nivou, međutim, to je i očekivano, imajući u vidu makroekonomske pokazatelje i stanje u realnom sektoru, što je u korelaciji s ključnom funkcijom banaka, odnosno kreditiranjem. Na kraju 2016. godine krediti su iznosili 12,3 milijarde KM.

Rast ulaganja u vrijednosne papire nastavljen je i u 2016. godini, sa stopom od 16,8% ili 176 miliona KM (u 2015. godini rast je iznosio 31,1% ili 249 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Federacija BiH. Portfolio vrijednosnih papira na kraju posmatranog perioda iznosio je 1,2 milijarde KM, što je učešće u aktivi od 6,7%.

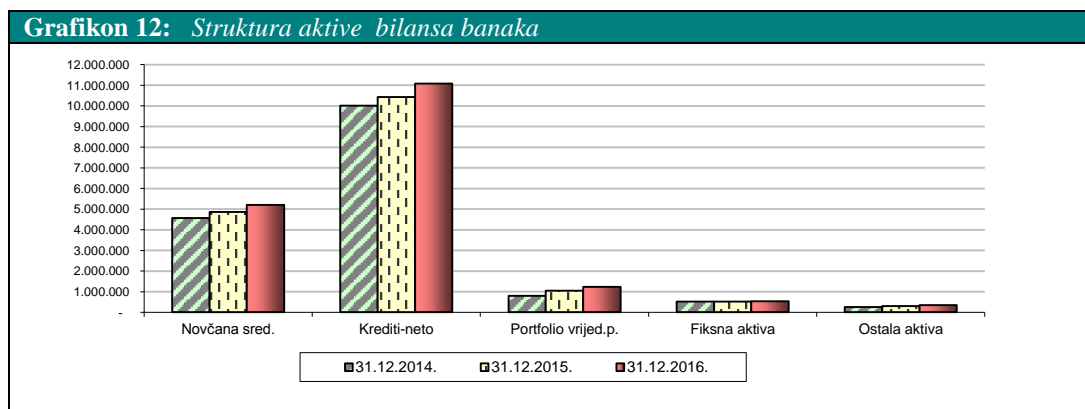
Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje) imao je rast od 21,8% ili 193 miliona KM, iznosio je 1,1 milijardu KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca smanjeni za 10% ili 17 miliona KM, odnosno na 151 milion KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Federacija BiH¹² ukupne vrijednosti 677 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 147 miliona KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od dva miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od 401 milion KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2016. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Federaciji BiH po osnovu kupovine obveznica.

Stanje trezorskih zapisa emitenta Federacija BiH sa 31. 12. 2016. godine iznosi 119 miliona KM (31. 12. 2015. godine 100 miliona KM), odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 118 miliona KM.

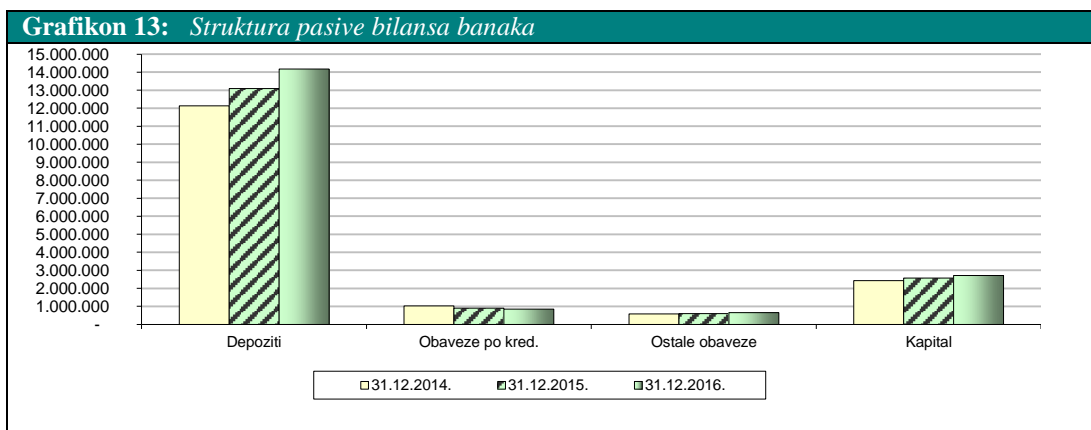
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Federacija BiH. Knjigovodstvena vrijednost tržišnih obveznica sa 31. 12. 2016. godine iznosi 559 miliona KM (31. 12. 2015. godine 419 miliona KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 639 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 13 miliona KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (1,23 milijarde KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 67,3% BiH (na kraju 2015. godine 63,6%), kao rezultat rasta od 24% ili 157 miliona KM, odnosno na nivo od 825 miliona KM sa 31. 12. 2016. godine, zatim slijede Rumunija s učešćem od 8,1%, Austrija 6,9%, Belgija 2,9% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti, s iznosom od 14,2 milijarde KM i učešćem od 77,1%, i dalje su dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u 2016. godini, što je rezultiralo padom učešća na 4,6% (-0,7 procentnih poena). Rast kapitala nastavljen je i u 2016. godini, sa 31. 12. 2016. godine kapital je iznosio 2,7 milijardi KM, sa učešćem od 14,8% (-0,2 procentna poena).

Učešće kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, smanjeno je sa 67,7% na 66,8%, dok je učešće novčanih sredstava od 28,3% ostalo nepromijenjeno.

- u 000 KM-

Tabela 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	456.750	10,0	581.152	12,0	754.059	14,5	127	130
RR kod CB BiH	2.854.559	62,6	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	111	104
Računi kod depoz.inst.u BiH	22.759	0,5	2.100	0,0	9.101	0,2	9	433
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.225.850	26,9	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	89	105
Novč. sred. u procesu naplate	316	0,0	237	0,0	127	0,0	75	54
UKUPNO	4.560.234	100,0	4.857.483	100,0	5.204.564	100,0	107	107

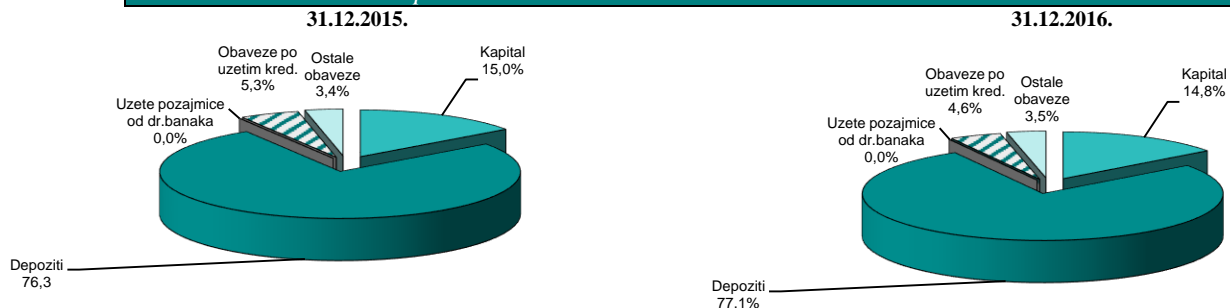
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2016. godine povećana su za 4% ili 114 miliona KM i na kraju 2016. godine iznosila su 3,3 milijarde KM ili 63,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 65,5%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu u prethodne četiri godine zaustavljen je u 2016. godini, kada je ostvaren rast od 5% ili 54 miliona KM i sa 31. 12. 2016. godine iznosila su 1,1 milijardu KM ili 22% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 22,5%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon visokog rasta od 30% ili 173 miliona KM, sa 31. 12. 2016. godine imale gotovog novca u iznosu od 754 miliona KM, što je 14,5% ukupnih novčanih sredstava. Navedeni rast se gotovo u cjelini odnosi na jednu veliku banku, koja je u drugoj polovini 2016. godine iznos gotovog novca u blagajnama i trezoru povećala za 100%, s napomenom da se na ovu banku od ukupnog iznosa od 754 miliona KM, koji banke drže u blagajnama i trezoru, odnosi 44%.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 73,1% na 74,5%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2016. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 14: Struktura pasive banaka

U 2016. godini učešće depozita (77,1%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 0,8 procentnih poena, dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2016. godini (za 0,7 procentnih poena, odnosno na 4,6%).

Nakon negativnih stopa, odnosno minimalnog pada od 1% u 2011. i 2012. godini, depoziti su imali stabilan rast: u 2013. godini 5% ili 563 miliona KM, a ista stopa (5% ili 607 miliona KM) zabilježena je i u 2014. godini. U 2015. godini ostvaren je rast od 8% ili 968 miliona KM, a ista stopa je zabilježena i u 2016. godini, što je nominalno iznosilo 1,1 milijardu KM. Depoziti su na kraju 2016. godine iznosili 14,2 milijarde KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Iako je rast depozita primarno generisan po osnovu povećanja depozita stanovništva, treba napomenuti da je u septembru 2016. godine MMF odobrio BiH novi prošireni aranžman finansiranja (Extended Fund Facility- EFF) pod povoljnim uvjetima u iznosu od cca 550 miliona EUR, a iz povučene prve tranše Federaciji BiH doznačena su sredstva u iznosu od cca 103 miliona KM u oktobru 2016. godine.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,8 milijardi KM i učešćem od 4,6%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u 2016. godini smanjeni su za 6,2% ili 56 miliona KM (u 2015. godini pad je iznosio 11,9% ili 122 miliona KM). Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 112 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 5,2%.

Banke su sa 31. 12. 2016. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 25), na koje se odnosi 81% ukupnih kreditnih obaveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG, European European fund for Southeast Europe (EFSE) i Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

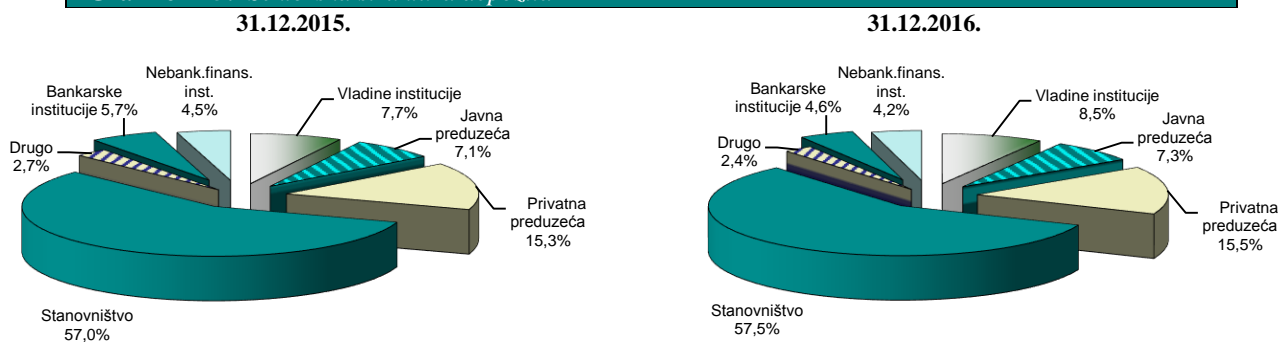
Kapital je na kraju 2016. godine iznosio 2,7 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 5,4% ili 138 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat sljedećih najznačajnijih promjena: povećanja iz osnova finansijskog rezultata (dobit) u 2016. godini (173 miliona KM), dokapitalizacije (tri banke, 123 miliona KM) i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2015. godini i/ili zadržane dobiti (tri banke, 152 miliona KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 6,2% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 15: <i>Sektorska struktura depozita</i> ¹³									
SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Vladine institucije	795.985	6,6	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	126	120	
Javna preduzeća	883.463	7,3	927.692	7,1	1.036.461	7,3	105	112	
Privatna preduzeća i druš.	1.821.094	15,0	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	110	109	
Bankarske institucije	886.007	7,3	752.217	5,7	647.901	4,6	85	86	
Nebankarske finans.instit.	517.110	4,2	583.387	4,5	603.757	4,2	113	103	
Građani	6.863.296	56,6	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	109	109	
Ostalo	363.791	3,0	359.633	2,7	341.830	2,4	99	95	
UKUPNO	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	108	108	

Grafikon 15: *Sektorska struktura depozita*

Umjereni rast depozita od 8,2% ili 1,1 milijardu KM u 2016. godini, odnosno na nivo od 14,2 milijarde KM, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, i to zbog rasta depozita svih sektora, osim depozita bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend pada, kao i sektora „ostalo“.

U sektorskoj strukturi i dalje dominira sektor stanovništva, a kontinuirani rast depozita ovog sektora nastavljen je i u 2016. godini, s istom stopom kao i u 2015. godini od 9% ili 689 miliona KM i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su 8,2 milijarde KM, dok je učešće povećano sa 57% na 57,5%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je učešće u rasponu od 19% do 81%, kod 14 od 15 banaka učešće depozita ovog sektora je najveće, a u devet banaka je veće od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i učešću, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih preduzeća. U periodu 2013.-2015. godina depoziti ovog sektora imali su stabilan rast, s prosječnom stopom od 10%, a isti trend je zadržan i u 2016. godini, kada je ostvaren rast od 9% ili 183 miliona KM i učešće od 15,5% (+0,2 procentna poena), te su sa 31. 12. 2016. godine iznosili 2,2 milijarde KM.

Nakon 2013. godine depoziti vladinih institucija imali su visok rast: u 2014. godini 41%, u 2015. godini 26% i u 2016. godini 20% ili 198 miliona KM, odnosno nominalno su u posmatranom periodu povećani sa 565 miliona KM na 1,2 milijarde KM, koliko su iznosili na kraju 2016. godine, a učešće je povećano sa 4,9% na 8,5%.

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Depoziti javnih preduzeća nakon 2014. godine imaju trend rasta, u 2015. godini stopa rasta iznosila je 5% ili 44 miliona KM, a u 2016. godini 12% ili 109 miliona KM, na kraju 2016. godine iznosili su jednu milijardu KM, što je učešće od 7,3%.

Treba istaknuti da je trend dugogodišnjeg pada depozita bankarskih institucija, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, nastavljen i u 2016. godini. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2016. godine za cca 69% ili 1,5 milijardi KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Depoziti navedenog sektora u 2016. godini smanjeni su za 14% ili 104 miliona KM, odnosno na 648 miliona KM, a učešće sa 5,7% na 4,6%, što je najvećim dijelom rezultat povlačenja depozita koje su neke banke dobile od bankarskih grupacija krajem 2015. godine, a isti su povučeni odmah početkom 2016. godine. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilansnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 176 miliona KM ili 37% oročenih depozita iz grupacije dopijeva u prvom kvartalu 2017. godine, dok do kraja 2017. godine dopijeva još 33 miliona KM ili 7%, a u 2018. godini 134 miliona KM ili 28%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duži period jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 78% ili 508 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u sedam banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (90%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2016. godine iznosi 857 miliona KM ili 4,7% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2015. godine (932 miliona KM ili 5,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 3,6% (na kraju 2015. godine 4,5%), a u ukupnim kreditnim obavezama 29,4% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za 3,2 procentna poena). U 2016. godini ova sredstva su smanjena za 8% ili 75 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 14,6% ili 87 miliona KM, kreditne obaveze su veće za 5,2% ili 12 miliona KM, dok su subordinirani krediti ostali na istom nivou od 100 miliona KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospjelih obaveza. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su u funkciji poboljšanja određenih pokazatelja (bilansnih: aktive, depozita, novčanih sred. i sl.) na kvartalnom nivou, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

Od ostalih sektora, s niskim učešćem u ukupnim depozitima, treba istaći da je rast depozita nebankarskih finansijskih institucija nastavljen i u 2016. godini, stopa je iznosila 3% ili 20 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 4,5% na 4,2%.

Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2016. godine blago je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon rasta od 15% ili jedne milijarde KM, povećali su učešće na 56,4% (+3,3 procentna poena) i iznosili su osam milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO), nakon neznatnog rasta od 0,6% ili 34 miliona KM, iznosili su 6,2 milijarde KM, što je učešće od 43,6%.

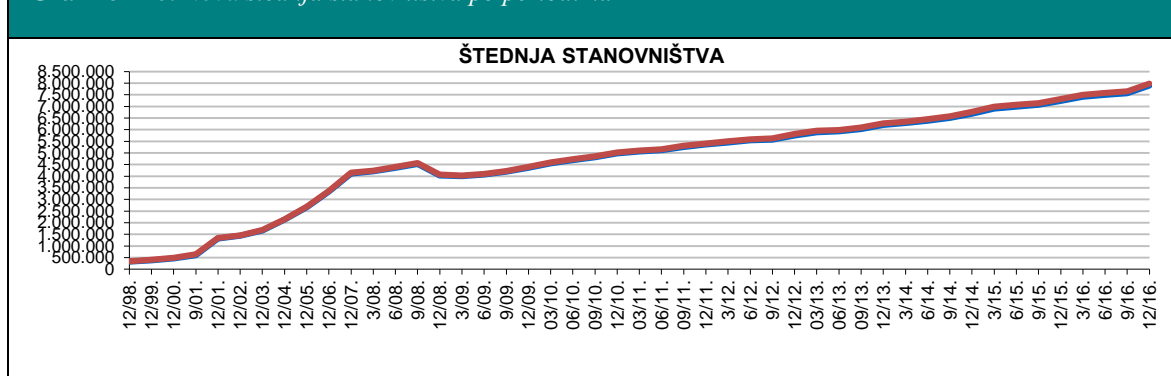
Struktura depozita prema porijeklu deponata na kraju 2016. godine je takođe neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 13,2 milijarde KM imala su učešće 93,2% (+1,2 procentna poena), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 6,8% ukupnih depozita. Rast učešća depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 9,6% ili 1,2 milijarde KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 7,4% ili 77 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2016. godini, sa stopom od 9,1% ili 662 miliona KM i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su 7,9 milijardi KM.

Tabela 16: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	73.072	78.771	86.481	108	110
Privatne	6.618.891	7.156.178	7.810.404	108	109
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.896.885	108	109

Grafikon 16: Nova štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 6,5% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS				
	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	3.129.098	46,8%	3.537.982	48,9%	4.074.910	51,6%	113	115
Dugoročni štedni depoziti	3.562.865	53,2%	3.696.967	51,1%	3.821.975	48,4%	104	103
UKUPNO	6.691.963	100,0%	7.234.949	100,0%	7.896.885	100,0%	108	109

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2015. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 15% ili 537 miliona KM i dugoročnih za 3% ili 125 miliona KM, što je rezultiralo padom učešća dugoročnih depozita sa 51,1% na 48,4%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, nakon izbivanja finansijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2016. godine svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁴ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2016. godine iznosio je 2,3 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primijenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su uticaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30. 09. 2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 18: Regulatorni kapital									
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS		
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)			
1.a.Osnovni kapital prije umanjena		1.991.385	2.010.634	2.167.814			101	108	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.		1.230.459	1.164.402	1.215.668			95	104	
1.2. Iznos emisioh azia		136.485	132.667	138.786			97	105	
1.3.Rezerve i zadržana dobit		624.441	713.565	813.360			114	114	
1.b.Odbitne stavke		219.589	183.755	112.297			84	61	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina		122.705	28.371	16.690			23	59	
1.2. Gubitak iz tekuće godine		50.868	102.108	42.314			201	41	
1.3. Trezorske dionice		81	102	3.034			126	2975	
1.4.. Iznos nematerijalne imovine		41.873	49.837	47.315			119	95	
1.5. Odložena poreska sredstva		2.780	1.641	1.881			59	115	
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve		1.282	1.696	1.063			132	63	
1. Osnovni kapital (1a-1b)		1.771.796	81%	1.826.879	85%	2.055.517	88%	103	113
2. Dopunski kapital		412.922	19%	330.784	15%	284.917	12%	80	86
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.		3.091	3.090	209			100	7	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke		229.895	208.619	170.420			91	82	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve		23.703	9.735	9.741			41	100	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti		N/a	N/a	N/a			N/a	N/a	
2.5. Iznos subordinisanih dugova		154.814	107.918	103.122			70	96	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti		1.419	1.422	1.425			100	100	
3. Kapital (1 + 2)		2.184.718	100%	2.157.663	100%	2.340.434	100%	99	108
4. Odbitne stavke od kapitala		203.077		206.321		200.035		102	97
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.		1.678	1.007	0			60	N/a	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu		199.890	204.559	200.035			102	98	
4.3. Ostale odbitne stavke		1.509	755	0			50	N/a	
5. Neto kapital (3- 4)		1.981.641		1.951.342		2.140.399		98	110

¹⁴ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8, i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

U 2016. godini kapital je povećan za 8% ili 183 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, s promjenom u strukturi (osnovni 88% i dopunski kapital 12%). Osnovni kapital je povećan za 13% ili 229 miliona KM, a dopunski smanjen za 14% ili 46 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala ostvaren je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2015. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 220 miliona KM, raspoređena je na sljedeći način: 63% ili 138 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 62 miliona KM), dok je jedna banka dio ostvarene dobiti od 20 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala. Jedna banka je iz zadržane dobiti prethodnih godina (koja nije bila stavka osnovnog kapitala) isplatila dividendu u iznosu od 90 miliona KM, što je imalo uticaj na smanjenje računovodstvenog (ukupnog) kapitala, ali ne i osnovnog, odnosno regulatornog. Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija tri banke u iznosu od 123 miliona KM.

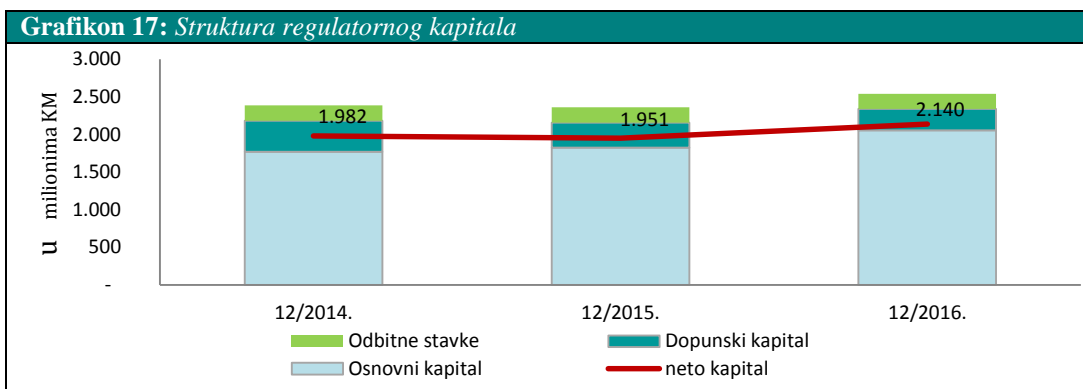
Istovremeno, statusne promjene integracije (pripajanja) dvije banke drugim bankama imale su pozitivan efekat na osnovni kapital od cca tri miliona KM, dok je jedna banka konverzijom prioriteta kumulativnih dionica (stavka dopunskog kapitala) u obične dionice i smanjenjem negativnih revalorizacijskih rezervi (prenos u troškove) ojačala osnovni kapital, čiji je efekat povećanje od četiri miliona KM. Takođe, prilikom spajanja dvije banke izvršeno je pokriće nepokrivenih gubitaka u iznosu od 12 miliona KM. Dodatno, u cilju zaštite prava manjinskih dioničara, jedna Banka je izvršila otkup vlastitih dionica u iznosu od tri miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 39% ili 71 milion KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka dvije banke u iznosu od 100 miliona KM, tekući gubitak iznosi 42 miliona KM, vlastite (trezorske) dionice su povećane za tri miliona KM, dok su ostale stavke neznatno promijenjene.

Dopunski kapital je smanjen za 14% ili 46 miliona KM, što je najviše rezultat primjene određenih odredbi iz nove Odluke: smanjenja opštih rezervi za kreditne gubitke (ORKG), odnosno početka primjene stope obračuna od 1,25% ukupnog rizika aktive od 31.12.2016. godine (efekat 93 miliona KM), odnos osnovnog i dopunskog kapitala (dopunski kapital ne može biti veći od jedne trećine osnovnog kapitala, efekat je neznatan), smanjenje po osnovu konverzije prioriteta kumulativnih dionica u obične dionice (tri miliona KM), te smanjenja subordinisanih dugova po osnovu amortizacije.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2016. godine iznosila 200 miliona KM, što je blago smanjenje (2% ili četiri miliona KM) u odnosu na 2015. godinu (u 2015. godini ova stavka je povećana za 2% ili pet miliona KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 10% ili 189 miliona KM i sa 31. 12. 2016. godine iznosio je 2,1 milijardu KM.

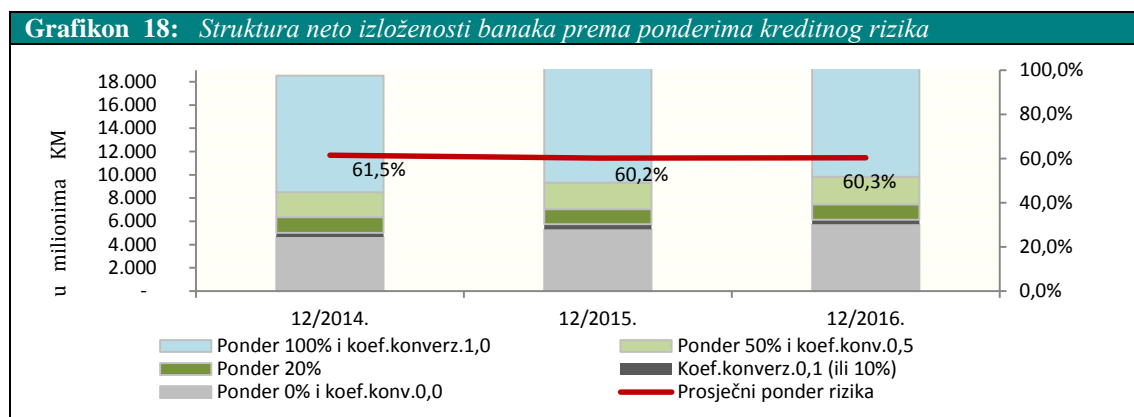
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	18.518.813	19.799.548	20.994.773	107	106
1 Aktiva bilansa stanja	15.627.474	16.635.188	17.863.737	106	107
2. Vanbilansne pozicije	2.891.339	3.164.360	3.131.036	109	99
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.598.235	5.255.223	5.695.758	114	108
Ponder 20%	1.361.199	1.279.029	1.309.962	94	102
Ponder 50%	54.096	52.241	75.541	97	145
Ponder 100%	9.613.944	10.048.695	10.782.476	105	107
Koef.konverzije 0,0	52.453	51.199	43.699	98	85
Koef.konverzije 0,1	356.611	456.896	396.664	128	87
Koef.konverzije 0,5	2.073.404	2.227.852	2.291.106	107	103
Koef.konverzije 1,0	408.871	428.413	399.567	105	93
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.394.469	11.918.650	12.667.026	105	106
Prosječni ponder rizika	61,5%	60,2%	60,3%	98	100

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u posmatranom periodu 2016. godine je povećana (6%). Rizik aktive bilansa i vanbilansa (nakon primjene pondera) sa 31. 12. 2016. godine iznosio je 12,7 milijardi KM, sa stopom rasta od 6%, na šta je najviše uticao rast stavki koje se ponderišu sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfolija). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,2% na 60,3%.

Isti smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je blago povećan (2%) i sa 31. 12. 2016. godine iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 6% ili 775 miliona KM, odnosno na nivo od 13,7 milijardi KM.

Sa 31. 12. 2016. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 93%, a po osnovu operativnog rizika 7%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2016. godine iznosila je 11,9%, što je za 0,2 procentna poena više nego na kraju 2015. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31. 12. 2016. godine iznosio 15,7%, što je za 0,6 procentnih poena više u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat rasta neto kapitala od 10%, i pored negativnog uticaja primjene određenih odredbi nove Odluke počev sa 31. 12. 2015. godine.

Takođe, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 31. 12. 2016. godine na nivou bankarskog sektora iznosio 15,0%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 9% (primjena od 31. 12. 2016. godine) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su takođe, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31. 12. 2016. godine iznosila je 9,7%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim uticajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16% do 2015. godine, kada je, zbog navedenih razloga, smanjena na 15,1%, da bi u 2016. godini ponovo došlo do blagog rasta i sa 31. 12. 2016. godine iznosi 15,7%, što je još uvijek zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sistema. Razlog tome je, s jedne strane, skroman kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama (do 2013. godine, a nakon toga bilježi se postepeni rast), a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, takođe nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milion KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U 2015.

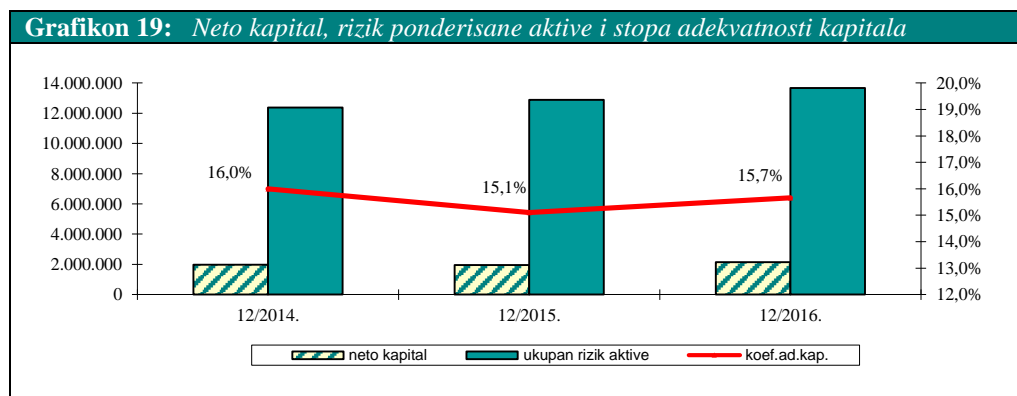
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

godini neto nekvalitetna aktiva je imala dalji trend smanjenja (najviše po osnovu značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 miliona KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada (takođe je zabilježen značajan otpis), neto nekvalitetna aktiva sa 31. 12. 2016. godine iznosila je 337 miliona KM, a koeficijent 16,4%, što je, i pored značajnog smanjenja, i dalje visok nivo i pokazatelj. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

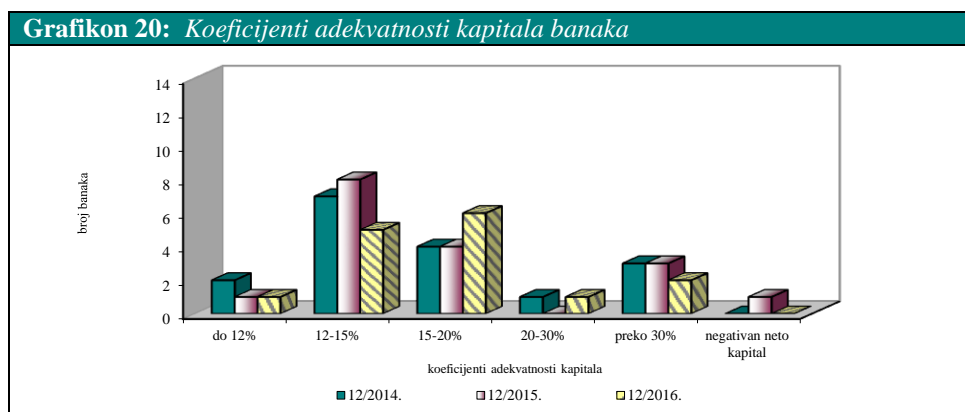
-000 KM-

Tabela 20: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.981.641	1.951.342	2.140.399	98	110
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.394.469	11.918.650	12.667.026	105	106
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.018	99	102
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.376.719	12.895.384	13.668.044	104	106
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,0%	15,1%	15,7%	94	104

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 31. 12. 2016. godine od 15,7% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 15 banaka u F BiH sa 31. 12. 2016. godine, 14 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, dok je jedna banka ispod zakonskog minimuma (dvije banke su statusnom promjenom spajanja/pripajanja riješile problem zakonskog minimuma). Prema analitičkim podacima sedam banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2015. godine, dok je kod osam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12%,
- 5 banaka ima stopu između 12,9% i 14,2%,
- 4 banke imaju stopu između 15,3% i 16,0%,
- 3 banke imaju stopu između 18,5% i 20,2%,
- 2 banke imaju adekvatnost između 37,8% i 41,0%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Takođe, u fokusu su i problematične banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduslova za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 21: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u									
O P I S	31.12.2014.			31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)			
1. Rizična aktiva ¹⁶		14.119.056	14.850.813	15.678.442	105	106			
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke		1.551.075	1.507.523	1.533.712	97	102			
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke		1.253.270	1.269.548	1.294.471	101	102			
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke		447.920	408.247	405.019	91	99			
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke		315.734	315.734	315.734	100	100			
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.		199.889	204.558	200.035	102	98			
7. Nerizične stavke		6.217.740	6.797.824	7.175.632	109	106			
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)		20.336.796	21.648.637	22.854.074	106	106			

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u F BiH sa 31. 12. 2016. godine iznosila je 22,9 milijardi KM i veća je za 6% ili 1,2 milijarde KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična aktiva iznosi 15,7 milijardi KM i veća je za 6% ili 828 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 7,2 milijarde KM ili 31% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 6% ili 378 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su povećane (2% ili 26 miliona KM) i iznose 1,53 milijarde KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke su veće za 2% ili 25 miliona KM i iznose 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁸ iznose 405 miliona KM i manje su za 1% ili tri miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 miliona KM su na istom nivou kao i na kraju 2015. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ sa 31. 12. 2016. godine iznose 200 miliona KM, s padom od 2% ili pet miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine.

-u 000 KM-

Tabela 22: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive									
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS		
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)	
1.	2	3	4	5	6	7			
Krediti	9.725.304 ²⁰	84,1	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	105	106	
Kamate	74.573	0,6	71.680	0,6	69.237	0,5	96	97	
Dospjela potraživanja	1.184.588	10,2	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	98	100	
Potraživanja po plać. garancijama	26.218	0,3	24.648	0,2	26.537	0,2	94	108	
Ostali plasmani	194.440	1,7	139.457	1,1	138.995	1,1	72	100	
Ostala aktiva	361.666	3,1	526.871	4,4	638.228	5,0	147	121	
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	11.566.789	100,0	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	105	106	
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.806.579		6.289.910		6.745.740		108	107	
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	17.373.368		18.401.032		19.634.242		106	107	
4.RIZIČNI VANBILANS	2.552.267		2.739.691		2.789.940		107	102	
5.NERIZIČNI VANBILANS	411.161		507.914		429.892		124	85	
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.963.428		3.247.605		3.219.832		110	99	
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	14.119.056		14.850.813		15.678.442		105	106	
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.217.740		6.797.824		7.175.632		109	106	
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	20.336.796		21.648.637		22.854.074		106	106	

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 218 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁰ Isključen iznos kredita od 184 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

Bruto bilansna aktiva²¹ iznosi 19,6 milijardi KM i veća je za 7% ili 1,2 milijarde KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična bilansna aktiva iznosi 12,9 milijardi KM, što je 66% bruto bilansne aktive, s ostvarenim rastom od 6% ili 777 miliona KM. Nerizična bilansna aktiva iznosi 6,7 milijardi KM i veća je za 7% ili 456 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Vanbilansne rizične stavke u iznosu od 2,8 milijardi KM su imale rast od 2% ili 50 miliona KM, a nerizične stavke iznose 430 miliona KM, s ostvarenim padom od 15% ili 78 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2016. godini ostvaren je rast kredita od 6% ili 659 miliona KM (u 2015. godini rast iznosio 4% ili 440 miliona KM). Sa 31. 12. 2016. godine krediti su iznosili 12,3 milijarde KM, što je učešće od 66,8% (-0,9 procentnih poena).

U 2016. godini plasirano je ukupno devet milijardi KM novih kredita, što je za 18% ili 1,4 milijarde KM više u odnosu na prošlu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 72%, a na stanovništvo 25% (na kraju 2015. godine: privreda 68%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 45%, kratkoročni 55% (na kraju 2015. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,7 milijardi KM imaju učešće od 54,3% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	190.401	1,7	250.805	2,2	265.892	2,2	132	106
Javna preduzeća	253.057	2,3	269.507	2,3	226.891	1,8	106	84
Privatna preduzeća i društ.	5.216.068	46,7	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	102	108
Bankarske institucije	10.449	0,1	5.701	0,0	58	0,0	55	1
Nebankarske finansijske instit.	43.424	0,3	41.542	0,4	40.365	0,3	96	97
Građani	5.448.307	48,8	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	105	105
Ostalo	8.571	0,1	8.914	0,1	8.668	0,1	104	97
UKUPNO	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	104	106

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2016. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Za razliku od 2015. godine, kada je ostvaren skroman rast kredita plasiranih privatnim preduzećima od 2% ili 112 miliona KM, u 2016. godini stopa rasta iznosila je 8% ili 428 miliona KM, tako da su sa 31. 12. 2016. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,8 milijardi KM i učešće od 46,9% (+1 procentni poen). S druge strane, banke su u 2015. godini više kreditirale sektor stanovništva, koji je znatno manje rizičan, ostvaren je rast od 5% ili 257 miliona KM. U 2016. godini rast kredita ovom sektoru, je isti kao i u 2015. godini, stopa je iznosila 5% ili 266 miliona KM, dok je učešće blago smanjeno sa 49,1% na 48,7% i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su šest milijardi KM.

²¹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2016. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²² iznosi 80%, učešće stambenih kredita iznosi 18%, a sa preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2015. godine: potrošna dobra 78,5%, stambeni 19%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 2,5%).

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 61,3%, a privatnim preduzećima 45% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2015. godine: stanovništvo 62%, privatna preduzeća 45,6%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 58% ili 7,1 milijardu KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 98%, CHF: 106 miliona KM ili 1,5%), krediti u domaćoj valuti 41,5% ili 5,1 milijardu KM, a najmanje učešće od samo 0,5% ili 59 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 54 miliona KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 106 miliona KM ima učešće od 0,9% u ukupnom kreditnom portfoliju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu (na kraju 2015. godine 1,7%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	11.494.730	81,4	229.895	12.316.066	82,9	246.321	13.166.157	84,0	263.323	107	107
B	955.518	6,8	83.031	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.168	99	103
C	272.134	1,9	64.168	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	111	74
D	523.939	3,7	301.942	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	81	99
E	872.735	6,2	872.039	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	98	103
Rizična ak. (A-E)	14.119.056	100,0	1.551.075	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.442	100,0	1.533.712	105	106
Klasifikovana (B-E)	2.624.326	18,6	1.321.180	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	97	99
Nekvalitetna (C-E)	1.668.808	11,8	1.238.149	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	95	97
Nerizična akt.²³	6.217.740			6.797.824			7.175.632			109	106
UKUPNO (rizična i nerizična)	20.336.796			21.648.637			22.854.074			106	106

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Sa 31. 12. 2016. godine dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je isti nivo kao i na kraju 2015. godine (u 2015. godini pad 2% ili 24 miliona KM), a učešće je smanjeno sa 10,2% na 9,7%.

²² Uključeno kartično poslovanje.

²³ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su u 2016. godini ključni pokazatelji kvaliteta aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2015. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno sedam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima pokazatelje učešća nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 31. 12. 2016. godine iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za 1% ili 22 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini pad od 3% ili 90 miliona KM). Kategorija B je povećana za 3% ili 32 miliona KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 3% ili 55 miliona KM, isključivo po osnovu trajno otpisane aktive u iznosu od 95 miliona KM (u 2015. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 5% ili 84 miliona KM).

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 16%, a smanjenje za 1,1 procentni poen u odnosu na kraj 2015. godine je rezultat, prije svega rasta rizične aktive od 6% ili 828 miliona KM, kao i navedenog smanjenja klasifikovane aktive.

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 9,8%, što je niže za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,3%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

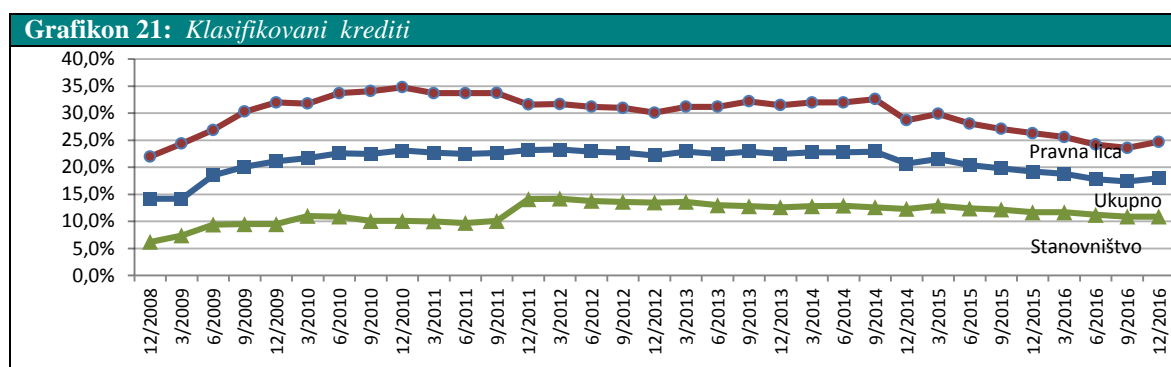
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.						31.12.2016.						
	Učešće		Učešće		UKUPNO		Učešće		Učešće		UKUPNO		
	Stanovni štvo	%	Pravna lica	%	Iznos	Učešće	Stanovni štvo	%	Pravna lica	%	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.036.775	88,3	4.349.749	73,7	9.386.524	80,8	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	107
B	154.179	2,7	568.108	9,6	722.287	6,2	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	107
C	71.098	1,3	223.704	3,8	294.802	2,5	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	72
D	87.497	1,5	324.282	5,5	411.779	3,6	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	99
E	356.132	6,2	439.220	7,4	795.352	6,9	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	103
UKUPNO	5.705.681	100,0	5.905.063	100,0	11.610.744	100,0	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	106
Klas. kred. B-E	668.906	11,7	1.555.314	26,3	2.224.220	19,2	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	99
Nekv. kred C-E	514.727	9,0	987.206	16,7	1.501.933	12,9	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	96
		49,1		50,9		100,0		48,7		51,3		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		30,1		69,9		100,0		29,6		70,4		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,3		65,7		100,0		34,2		65,8		100,0	
Kategorija B		21,3		78,7		100,0		20,9		79,1		100,0	

Indikatori kvaliteta kredita u 2016. godini blago su poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na i dalje visokih 18% (-1,2 procentna poena), zbog pada istih za 1% ili 18 miliona KM, i to pada kod stanovništva za 2% ili 16 miliona KM, dok su pravna lica zadržana na istom nivou.

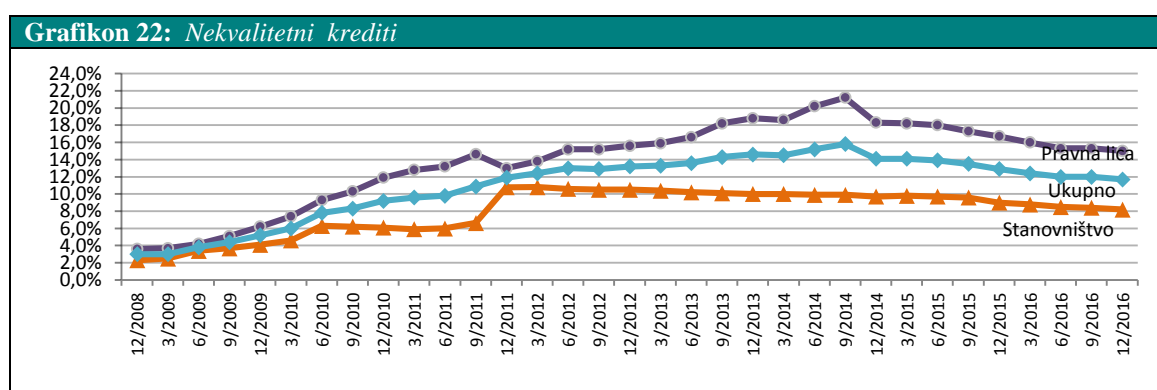
Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, smanjeno je sa 12,9% na 11,7%. Ukupni nekvalitetni krediti su smanjeni za 4% ili 66 miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine, s napomenom da je trajni otpis iznosio 91 milion KM (2015: 119 miliona KM, 2014: 81 milion KM), što pokazuje da je i dalje prisutan rast nekvalitetnih kredita. Zbog nedostatka adekvatnog zakonskog i regulatornog okvira za naplatu i rješavanje nekvalitetnih kredita, neke banke kao mjeru za „čišćenje“ portfolia koriste trajni otpis, gdje se radi o kreditima koji su već duže vrijeme u portfoliju banaka i nakon što su iscrpljene sve zakonske i pravne mjere za naplatu takvih kredita, odnosno potraživanja.

Nekvalitetni krediti pravnih lica su smanjeni za 4% ili 43 miliona KM, a stanovništva za 5% ili 23 miliona KM. Na poboljšanje indikatora učešća nekvalitetnih kredita pozitivan uticaj je imao i kreditni rast od 6% ili 659 miliona KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 6,3 milijarde KM, sa 31. 12. 2016. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 24,7% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 1,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini učešće je smanjeno za 2,4 procentna poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od šest milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 653 miliona KM ili 10,9%, što je smanjenje za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini učešće je smanjeno za 0,6 procentnih poena).

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2015. godine. U 2016. godini učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih lica je smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 15% ili 945 miliona

KM, što je za 1,7 procentnih poena manje nego na kraju 2015. godine (u 2015. godini učešće je smanjeno za 1,6 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 8,2% ili 491 milion KM, što je za 0,8 procentnih poena manje (u 2015. godini učešće smanjeno za 0,7 procentnih poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 26: Granska koncentracija kredita										
OPIS	31.12.2015.				31.12.2016.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	121.964	1,1	20.754	17,0	143.318	1,2	24.461	17,1	118	118
Proizvodnju (IND)	1.662.318	14,3	352.021	21,2	1.792.572	14,6	328.438	18,3	108	93
Građevinarstvo (CON)	437.853	3,8	116.850	26,7	443.523	3,6	78.173	17,6	101	67
Trgovinu (TRD)	2.298.963	19,8	303.715	13,2	2.398.752	19,5	313.660	13,1	104	103
Ugostiteljstvo (HTR)	196.355	1,7	24.929	12,7	239.322	2,0	16.182	6,8	122	65
Ostalo ²⁴	1.187.610	10,2	168.937	14,2	1.280.667	10,4	183.737	14,3	108	109
UKUPNO 1.	5.905.063	50,9	987.206	16,7	6.298.154	51,3	944.651	15,0	107	96
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.503.904	38,8	301.755	6,7	4.795.884	39,1	310.215	6,5	106	103
Stambenu izgradnju	1.088.139	9,3	181.511	16,7	1.051.760	8,6	155.825	14,8	97	86
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	113.638	1,0	31.461	27,7	124.430	1,0	25.371	20,4	109	81
UKUPNO 2.	5.705.681	49,1	514.727	9,0	5.972.074	48,7	491.411	8,2	105	95
UKUPNO (1. +2.)	11.610.744	100,0	1.501.933	12,9	12.270.228	100,0	1.436.062	11,7	106	96

Najveće učešće u ukupnim kreditima, kod pravnih lica imaju sektori trgovine 19,5% i proizvodnje 14,6%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 39,1% i stambeni krediti 8,6% (31.12.2015: pravna lica: trgovina 19,8% i proizvodnja 14,3%, stanovništvo: opća potrošnja 38,8% i stambeni krediti 9,3%).

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,6%, i dalje ima visoko učešće nekvalitetnih kredita od 17,6%, sa trendom daljeg smanjenja: u 2016. godini smanjeno je za visokih 9,1 procentni poen (u 2015. godini smanjeno je za 2,4 procentna poena). Takođe, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanje učešće od 1,2%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 17,1%, koje je za 0,1 procentni poen veće u odnosu na kraj prethodne godine.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,5%) i proizvodnje (14,6%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,8 milijardi KM je povećan za 8% ili 130 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti u 2016. godini smanjeni za 7% ili 24 miliona KM, odnosno na 328 miliona KM, što je uticalo na pad učešća sa 21,2% na 18,3% (u 2015. godini pad je iznosio 7% ili 25 miliona KM, a učešće je smanjeno za 2,4 procentna poena, odnosno na 21,2%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u 2016. godini povećano je za 4% ili 100 miliona KM, odnosno na nivo od 2,4 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora povećani su za 3% ili 10 miliona KM, sa 31. 12. 2016. godine iznosili su 314 miliona KM, a učešće je smanjeno za 0,1 procentni poen, odnosno na 13,1% (u 2015. godini ostvaren je pad od 13% ili 46 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 15,4% na 13,2%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

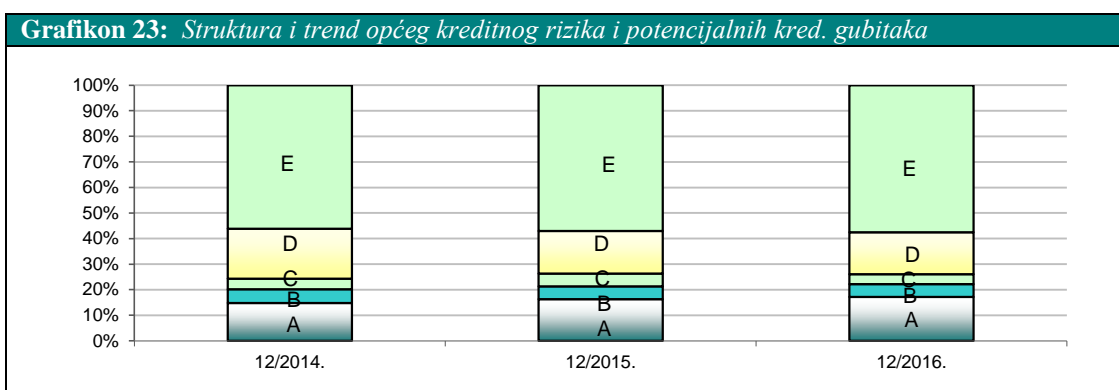
²⁴ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveće učešće od 39,1% u ukupnim kreditima. U 2016. godini zabilježen je rast ovih kredita od 6% ili 292 miliona KM, ali najveći relativni rast su imali obrtnici od 9% ili 11 miliona KM, dok su stambeni krediti smanjeni za 3% ili 36 miliona KM. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 20,4% (na kraju 2015. godine 27,7%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 14,8% imaju stambeni krediti (na kraju 2015. godine 16,7%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 6,5% (na kraju 2015. godine 6,7%).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	229.895	14,8	246.321	16,3	263.323	17,2	107	107
B	83.031	5,4	76.023	5,0	77.168	5,0	92	102
C	64.168	4,1	75.796	5,0	58.086	3,8	118	77
D	301.942	19,5	252.682	16,7	253.348	16,5	84	100
E	872.039	56,2	856.701	57,0	881.787	57,5	98	103
UKUPNO	1.551.075	100,0	1.507.523	100,0	1.533.712	100,0	97	102

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2015. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 2% ili 26 miliona KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 7% ili 17 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su veće za 1% ili devet miliona KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rezerve za B kategoriju su veće za 2% ili jedan milion KM i iznose 77 miliona KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivu su povećane za 1% ili osam miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovu povećanja rezervi za E kategoriju za 3% ili 25 miliona KM, dok su rezerve za C kategoriju smanjene za 23% ili 18 miliona KM, a rezerve za D kategoriju nepromijenjene.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 8,1% i manji je za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2015. godine.

Sa 31. 12. 2016. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 26%, D kategoriju 60% i E 100% (na kraju 2015. godine: B 8%, C 25%, D 59% i E 100%).²⁵

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2015.		31.12.2016.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.850.813	100,0%	15.678.442	100,0%	106
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.681.006	11,3%	1.601.018	10,2%	95
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.662.958		1.574.439		95
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	18.048		26.579		147
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	13.169.807	88,7%	14.077.424	89,8%	107
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.269.548	100,0%	1.294.471	100,0%	102
a) Ispravke vrijednosti za default	1.117.269	88,0%	1.118.891	86,4%	100
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.110.757		1.102.461		99
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	6.512		16.430		252
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁶)	152.279	12,0%	175.580	13,6%	115
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.610.744	100,0%	12.270.228	100%	106
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.605.754	13,8%	1.518.746	12,4%	95
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	10.004.990	86,2%	10.751.482	87,6%	107
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.181.736	100,0%	1.193.721	100,0%	101
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.061.476	89,8%	1.055.403	88,4%	99
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	120.260	10,2%	138.318	11,6%	115
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	66,5%		69,9%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,3%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,5%		8,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u 2016. godini su smanjeni za 5% ili 87 miliona KM (u 2015. godini smanjeni za 7% ili 115 miliona KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 4% ili 66 miliona KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 1,4 procentna poena i iznosi 12,4%, a nekvalitetnih kredita 11,7%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivi je smanjeno za 1,1 procentni poen i iznosi 10,2%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je povećana i iznosi 69,9% (na kraju 2015. godine 66,5%) zbog pada defaulta (5% ili 80 miliona KM), dok su ispravke vrijednosti za default nepromijenjene. Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je neznatno povećana i iznosi 78% (na kraju 2015. godine: 74,8%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,3% (na kraju

²⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

²⁶ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

2015. godine 8,5%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 10,2% na 9,8%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁷.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obaveze u iznosu od 34 miliona KM. Sa 31. 12. 2016. godine stanje navedenih kredita iznosi šest miliona KM, od čega se na pravna lica odnosi četiri miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM.

Takođe, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obaveza u ukupnom iznosu od 39 miliona KM. Sa 31. 12. 2016. godine stanje restrukturiranih kredita iznosi 35 miliona KM, od čega se na pravna lica odnosi 34 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM. Restrukturirani krediti obuhvataju i kredite sa moratorijem nakon isteka moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2016. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,05% i restrukturiranje 0,28%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 31. 12. 2016. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.150.764, 1.010 kreditnih partija su otplaćivali jemci (1.157 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,22% i 0,1%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (pet „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 10,8% (12/15: 11,7%), a kod „domaćih banaka“ 24,4% (12/15: 30,4%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada.

²⁷ “Službene novine F BiH”, br.55/14.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 29: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ²⁸			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	160.135	89.014	126.956	56	143
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	409	446	581	109	130
Upravi banke	1.994	3.023	2.516	152	83
UKUPNO	162.538	92.483	130.053	57	141
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	21.826	9.326	7.227	43	77

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 41% zbog povećanja izloženosti kod jedne banke, dok su potencijalne obaveze smanjene za 23%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvalitet upravljanja ovim rizikom.

²⁸ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka (bilans uspjeha) za 2016. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 173 miliona KM, što je za 47% ili 56 miliona KM više u odnosu na kraj 2015. godine, i predstavlja najbolji ostvareni rezultat do sada, s napomenom da je druga po visini dobit ostvarena prethodne godine (117 miliona KM), a onda slijedi dobit ostvarena u 2014. godini (116 miliona KM). Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje manjeg gubitka kod dvije banke u iznosu od 57 miliona KM, te veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekat 16 miliona KM). S druge strane, negativan efekat od 23 miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarene manje dobiti kod dvije veće banke. Posmatrano u odnosu na isti period prošle godine, broj banaka je smanjen za dvije banke zbog pripajanja, čiji je finansijski rezultat ostvaren u 2016. godini kapitaliziran.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Blago smanjenje kamatnog prihoda zbog pada aktivnih kamatnih stopa se i dalje kompenzira znatno većim smanjenjem kamatnih rashoda, što rezultira rastom neto kamatnog prihoda, a što je, uz i dalje dobru operativnu profitabilnost (rast operativnih prihoda po osnovu naknada), uticalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isti period prošle godine kod većeg broja banaka.

Pozitivan finansijski rezultat od 212 miliona KM ostvarilo je 13 banaka i isti je manji za 4% ili osam miliona KM u odnosu na 2015. godinu. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 38,5 miliona KM iskazan je kod dvije banke i isti je 62% ili 64 miliona KM manji nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno manjeg ostvarenog gubitka kod jedne velike banke. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 30: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-50.868	3	-102.108	4	-38.305	2
Dobit	166.388	14	219.594	13	211.753	13
Ukupno	115.520	17	117.486	17	173.248	15

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (212 miliona KM) 63% ili 134 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se od ukupnog gubitka od 38,5 miliona KM, samo na jednu banku, odnosi 98% ili 37,6 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 12 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 73 miliona KM), dok tri banke imaju lošiji rezultat (za 23 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego prošle godine, kao rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa i/ili rasta ukupnog prihoda, generisanog povećanjem neto kamatnog i operativnih prihoda. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je

svakako najvažnije istaći kreditni rizik, te i dalje prisutne negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih sedam godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana (sa napomenom da je krajem 2015. godine i 2016. godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa), a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011. godine). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 969 miliona KM, što je povećanje od 6% ili 52 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni nekamatni rashodi iznose 767 miliona KM, što je 1% ili šest miliona manje nego prethodne godine.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 2,5%, kao i činjenice da je rast loših kredita usporen (većim dijelom i po osnovu otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isti period prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije veće banke, najvećim dijelom uticali su na njihovo smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 752 miliona KM, što je u odnosu na prošlu godinu pad od 2% ili 14 miliona KM, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 83,5% na 77,6%. U strukturi kamatnih prihoda, najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na nivou od 671 milion KM i zabilježili su nominalni pad od 3% ili 18 miliona KM, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, uz smanjenje učešća u ukupnom prihodu sa 75,1% na 69,3%.

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (60%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji nisu zabilježili značajnije promjene u odnosu na prethodnu godinu i iznose 403 miliona KM, a u ukupnom kreditnom portfoliju učešće ovog sektora iznosi 49% (u 2016. godini rast kredita plasiranih ovom sektoru iznosio je 5% ili 266 miliona KM). Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 37% i smanjenjem od 6% (iznose 245 miliona KM), dok krediti ovog sektora imaju učešće u ukupnom kreditnom portfoliju od 47% (u 2016. godini ostvarili su rast od 8% ili 428 miliona KM). Na osnovu navedenog može se zaključiti da je kreditni portfolio stanovništva još uvijek za banke profitabilniji i manje rizičan, s obzirom na niži nivo nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog viših kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2016. godini u prosjeku bile gotovo dvostruko veće od kamatnih stopa na kredite privredi, s tim da je važno istaći i uticaj ročnosti kredita plasiranih navedenim sektorima na visinu kamatne stope: kod stanovništva cca 87% su dugoročni krediti, a kod privatnih preduzeća cca 54%

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su i u 2016. godini imali veću stopu pada (-16% ili 31 milion KM) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-2% ili 14 miliona KM). Kamatni rashodi iznose 165 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 21,4% na 17,0%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 3,6%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 143 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 17% ili 30 miliona KM, što je rezultat promjene strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 1,83% na 1,46%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 11 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 23%, sa smanjenjem učešća u ukupnom prihodu sa 1,6% na 1,2%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-16%) od pada kamatnih prihoda (-2%), neto kamatni prihod, kao najvažniji i najstabilniji izvor prihoda banaka, povećan je za 3% ili 18 miliona KM i iznosi 587 miliona KM, sa učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 61%.

Operativni prihodi iznose 382 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 10% ili 34 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda neznatno je povećano na 39%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće (64%) imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 9% ili 20 miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Značajnije oscilacije u nekamatnim rashodima u posljednjih pet godina prvenstveno su rezultat promjena (smanjenja ili povećanja) troškova ispravki vrijednosti. U 2016. godini nekamatni rashodi iznose 767 miliona KM, što je smanjenje od 1% ili šest miliona u odnosu na kraj prethodne godine, dok im je učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno sa 84% na 79%, što je opet prvenstveno rezultat kretanja troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 111 miliona KM i manji su za 29% ili 46 miliona KM, zbog čega je im je i učešće u ukupnom prihodu smanjeno sa 17,2% na 11,5%.

S druge strane, operativni rashodi kao najznačajnija stavka nekamatnih rashoda (učešće u rasponu od cca 65% do 73%) s iznosom od 557 miliona KM i učešćem od 57,5% u ukupnom prihodu, bilježe rast od 6% ili 32 miliona KM (u 2015. godini rast od 4% ili 20 miliona KM), od toga su troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda smanjeni za 2% ili pet miliona KM, iznose 244 miliona KM ili 25,0% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive smanjeni su takođe za 3% ili cca pet miliona KM, iznose 155 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 16,0%. Ostali operativni troškovi bilježe značajan rast od 35% ili 41 milion KM, što je prvenstveno rezultat povećanja kod jedne veće banke, iznose 158 miliona KM, što je 16,3% ukupnog prihoda. Banke su u periodu nakon izbivanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenja kamatnih stopa i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 31: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.459	0,3	1.574	0,1	1.877	0,2	46	119
Kredit i poslovi lizinga	692.603	63,2	689.317	61,9	671.168	59,1	100	97
Ostali prihodi od kamata	74.654	6,8	75.233	6,8	79.111	7,0	101	105
UKUPNO	770.716	70,3	766.124	68,8	752.156	66,3	99	98
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	240.362	21,9	256.105	23,0	275.579	24,3	107	108
Prihodi iz posl. sa devizama	45.760	4,2	49.261	4,4	51.471	4,5	108	104
Ostali operativni prihodi	39.799	3,6	42.595	3,8	57.179	4,9	107	130
UKUPNO	325.921	29,7	347.961	31,2	382.229	33,7	107	110
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.096.637	100,0	1.114.085	100,0	1.134.385	100,0	102	102

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

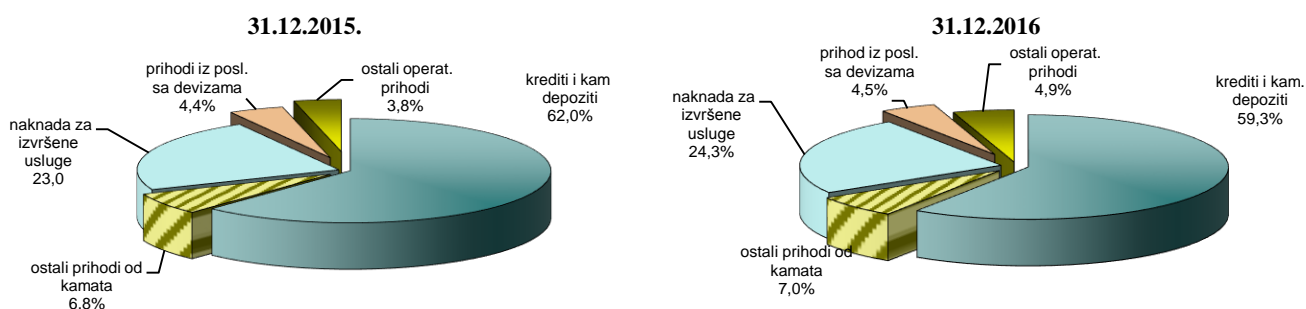
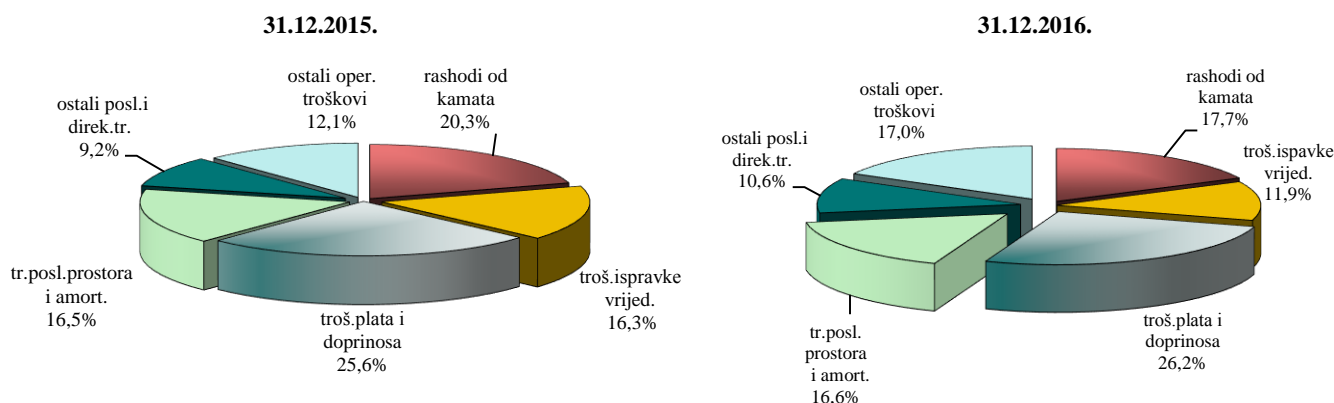

Tabela 32: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	192.455	20,0	172.146	17,8	142.618	15,3	89	83
Obaveze po uzetom kredit. i ostalim pozajm.	18.880	2,0	14.823	1,5	11.410	1,2	79	77
Ostali rashodi od kamata	13.083	1,4	9.661	1,0	11.119	1,2	74	115
UKUPNO	224.418	23,4	196.630	20,3	165.147	17,7	88	84
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje	148.251	15,5	157.747	16,3	110.305	11,9	106	71
Troškovi plata i doprinosa	248.007	25,9	248.495	25,6	243.892	26,2	100	98
Troškovi posl.prostora i amortizacija	152.243	15,9	159.665	16,5	154.963	16,6	105	97
Ostali poslovni i direktni troškovi	80.006	8,3	89.577	9,2	98.593	10,6	112	110
Ostali operativni troškovi	105.326	11,0	117.274	12,1	158.184	17,0	111	135
UKUPNO	733.833	76,6	772.758	79,7	766.937	82,3	105	99
UKUPNI RASHODI (I + II)	958.251	100,0	969.388	100,0	932.084	100,0	101	96

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 33: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
Dobit na prosječnu aktivu	0,74	0,72	1,00
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,82	4,62	6,50
Dobit na prosječni dionički kapital	9,44	9,37	15,02
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,50	3,47	3,38
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,09	2,12	2,20
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,60	5,59	5,58
Poslovni i direktni rashodi ²⁹ /prosječna aktiva	1,46	1,51	1,21
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,24	3,20	3,21
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,71	4,71	4,42

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema bolja, a ostvarenje znatno veće dobiti u odnosu na prethodnu godinu rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti poboljšani: ROAA (zarada na prosječnu aktivu)

²⁹ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

iznosi 1,00% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 15,0%, što je približno nivou iskustvenih standarda.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,58%) je na istom nivou kao i prošle godine, što je rezultat jednakog procentualnog povećanja ukupnog prihoda i prosječne aktive. Kao posljedica smanjenja troškova ispravke vrijednosti ističe se poboljšanje koeficijenta poslovnih i direktnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu, odnosno njegovo smanjenje sa 1,51% na 1,21%. Navedeno je imalo i uticaj na poboljšanje koeficijenta ukupnih nekamatnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu, sa 4,71% na 4,42%. Ostali pokazatelji nisu zabilježili značajnija odstupanja u odnosu na prethodnu godinu.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁰ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³¹.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2014. godine, juni i decembar 2015. godine, te juni i decembar 2016. godine

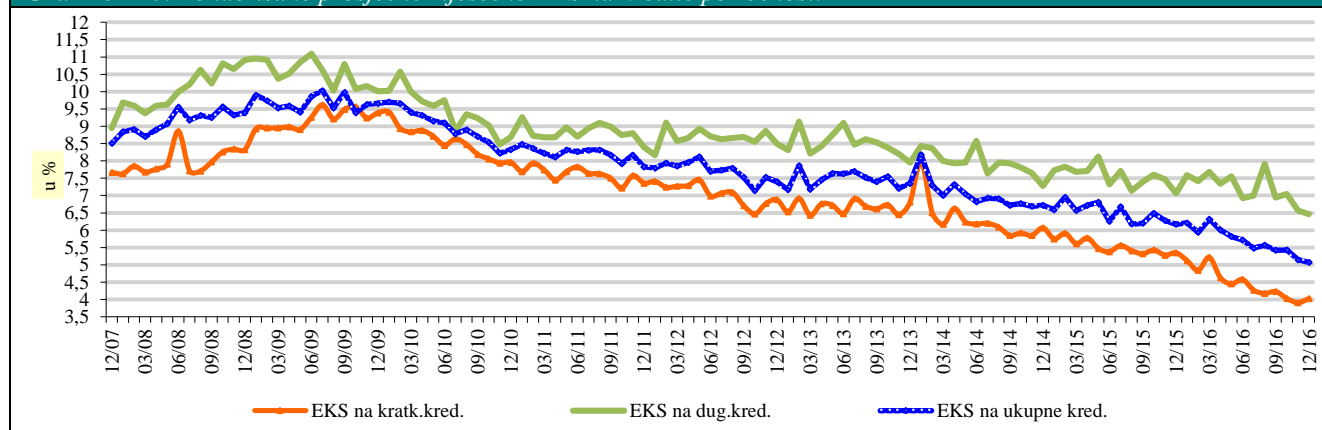
³⁰ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³¹ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 34 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

O P I S	12/2014.		6/2015.		12/2015.		6/2016.		12/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	5,58	6,07	5,01	5,35	4,89	5,35	4,15	4,58	3,69	4,03
1.1. Privredi	5,55	5,99	4,99	5,26	4,84	5,25	4,08	4,42	3,61	3,9
1.2. Stanovništvu	6,57	8,90	7,66	11,47	8,21	11,74	8,05	14,68	9,6	15,16
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	6,00	7,28	6,49	7,24	6,18	7,06	5,93	6,93	5,6	6,46
2.1. Privredi	5,29	6,76	5,47	5,84	5,31	5,67	4,66	4,97	4,86	5,18
2.2. Stanovništvu	7,50	8,60	7,35	8,44	7,1	8,55	7,15	8,82	6,55	8,10
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	5,80	6,72	5,69	6,21	5,51	6,17	5,01	5,72	4,51	5,07
3.1. Privredi	5,43	6,32	5,13	5,43	4,99	5,38	4,26	4,59	3,98	4,28
3.2. Stanovništvu	7,44	8,62	7,36	8,53	7,13	8,64	7,17	8,98	6,65	8,32

Grafikon 26: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

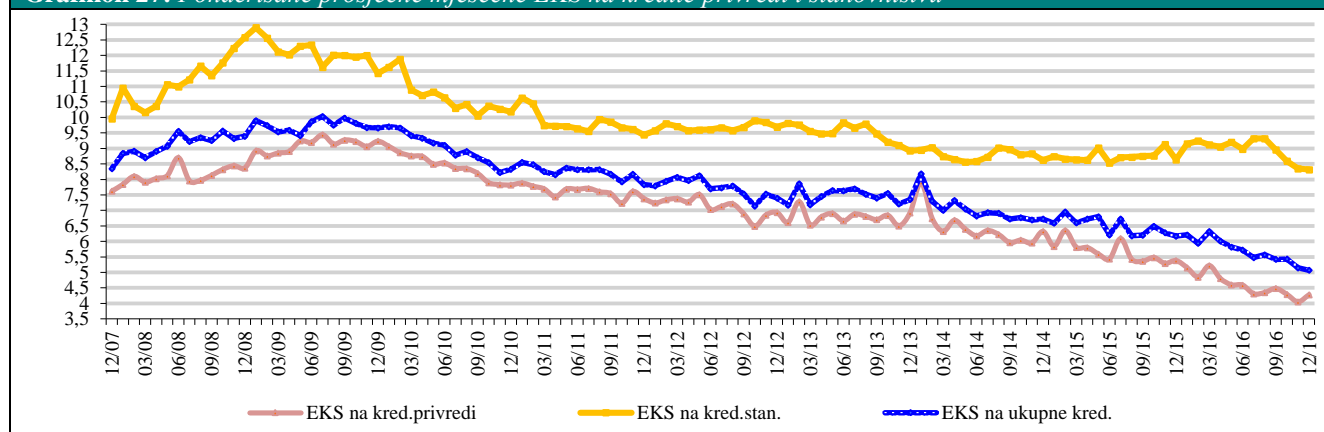
U toku 2016. godine, kao i u prethodne tri godine, nastavljen je trend blagog pada ponderisanih EKS. Osnovni razlozi blagog, ali kontinuiranog pada ponderisanih EKS su primjena poslovne politike nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zatim sve izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i općenito slaba potražnja za kreditima i s tim povezana restriktivnija kreditna politika banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Ponderisana EKS na kredite bilježi oscilacije unutar 1,25 procentnih poena, sa najvišom stopom zabilježenom u martu od 6,32%, a najnižom u decembru od 5,07%. Ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite bilježe oscilacije unutar 1,31 procentni poen, a na dugoročne kredite se kreću unutar raspona od 1,45 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u decembru 2016. godine iznosila je 4,03%, što je za 1,32 procentna poena niže u odnosu na decembar 2015. godine, dok je ponderisana EKS na dugoročne kredite iznosila 6,46%, što je za 0,6 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2015. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³², u 2016. godini su se do četvrtog kvartala kretale u suprotnom smjeru, nakon čega bilježe istovjetan smjer. Kamratne stope privredi su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderisane EKS stanovništvu do četvrtog kvartala bile na nešto višem nivou u odnosu na prethodnu godinu, a u četvrtom kvartalu evidentano je smanjenje, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

Grafikon 27: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite privredi i stanovništvu

Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u decembru 2016. godine je iznosila 4,28% (12/2015: 5,38%). Kod dugoročnih kredita privrede zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,67% na 5,18%, dok su EKS na kratkoročne kredite imale smanjenje od 1,35 procentnih poena (sa 5,25% na 3,9%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u decembru 2016. godine iznosila je 8,32%, što je bilo za 0,32 procentna poena manje u odnosu na nivo iz decembra 2015. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, sa nivoa iz decembra 2015. godine od 11,74% povećana na 15,16%, s napomenom da se, na mjesečnom nivou, ovako visok nivo efektivne kamratne stope bilježi od marta 2016. godine (blage oscilacije u četvrtom kvartalu), dok je u januaru i februaru 2016. godine EKS bila ispod 11%. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi blaži rast zaključno sa augustom, a od septembru 2016. godine bilježi blago smanjenje i na kraju godine iznosi 8,1% što je za 0,45 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2015. godine

Posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamratne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a što se vidi u sljedećoj tabeli.

³² Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

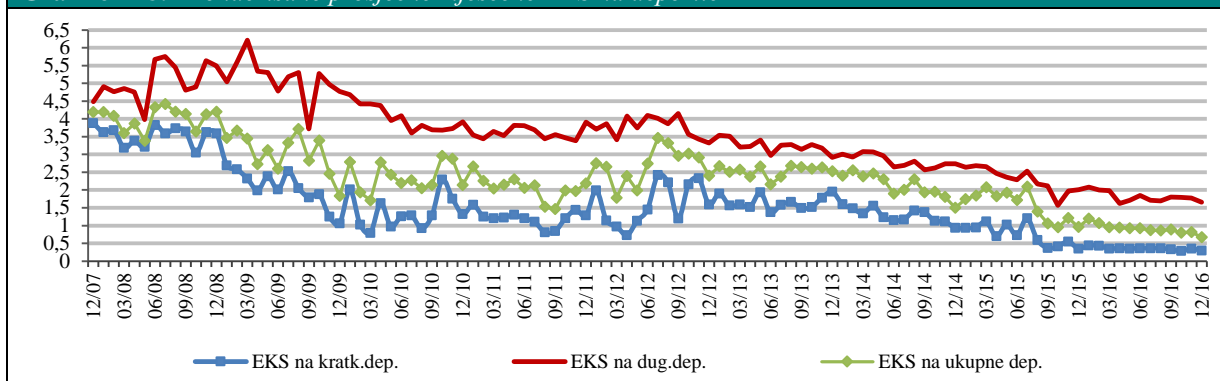
Tabela 35: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou

OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41
1.1. Privredi	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28
1.2. Stanovništvu	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14
2.1. Privredi	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23
2.2. Stanovništvu	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64
3.1. Privredi	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54
3.2. Stanovništvu	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 36 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2014.		6/2015.		12/2015.		6/2016.		12/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	0,92	0,93	0,72	0,73	0,34	0,35	0,36	0,36	0,29	0,29
1.1. do tri mjeseca	0,42	0,42	0,27	0,27	0,21	0,21	0,25	0,25	0,26	0,26
1.2. do jedne godine	1,94	1,97	1,26	1,28	1,18	1,25	0,72	0,76	0,58	0,58
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	2,67	2,74	2,25	2,29	1,92	2,01	1,81	1,85	1,64	1,66
2.1. do tri godine	2,40	2,48	2,21	2,26	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,45
2.2. preko tri godine	3,41	3,43	2,33	2,33	2,46	2,72	2,23	2,21	2,25	2,26
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	1,47	1,50	1,69	1,72	0,92	0,96	0,90	0,92	0,66	0,67

Grafikon 28: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2015. godine, ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u decembru 2016. godine smanjena je za 0,29 procentnih poena (sa 0,96% na 0,67%). Ponderisana EKS na kratkoročne

depozite u 2016. godini bilježi kretanja unutar 0,16 procentnih poena, sa najnižom stopom u oktobru u iznosu od 0,28%, te najvišom u januaru 2016. godine kada je iznosila 0,44%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi rast od 0,05 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2015. godine i ista iznosi 0,26%. Pad takođe bilježi i kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u decembru 2016. godine iznosi 0,58% (12/2015: 1,25%).

Ponderisana EKS na dugoročne depozite u decembru 2016. godine iznosi 1,66% (12/2015: 2,01%), sa najnižom stopom zabilježenom u aprilu 2016. godine (1,62%), dok je najviša zabilježena u januaru u iznosu od 2,08%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,45% što predstavlja smanjenje od 0,23 procentna poena u odnosu na nivo iz decembra 2015. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u decembru 2016. godine iznosi 2,26% što je za 0,46 procentnih poena manje od decembra 2015. godine kada je ista iznosila 2,72%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i pravnih lica u decembru 2016. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na decembar 2015. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,22 procentna poena u odnosu na decembar 2015. godine i iznosi 1,52%. Najniža stopa u toku 2016. godine zabilježena je u oktobru 1,31%, a najviša u februaru 1,68%. Kod privrede, prosječna EKS u decembru 2016. godine je iznosila 1,32%, što je za 0,49 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2015. godine, sa najnižim nivoom od 1,32% zabilježenim u decembru i najvišim od 1,82% u martu.

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, takođe na najnižem nivou u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku.

Tabela 37: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou										
OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35
1.1. do tri mjeseca	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27
1.2. do jedne godine	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80
2.1. do tri godine	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62
2.2. preko tri godine	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 38 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

O P I S	12/2014.		6/2015.		12/2015.		6/2016.		12/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,05	8,22	7,91	8,08	7,81	8,01	7,26	7,45	7,01	7,22
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09	0,08	0,08	0,05	0,05

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2016. godine iznosila je 7,22% (smanjenje za 0,79 procentnih poena u odnosu na decembar 2015. godine), a na depozite po viđenju 0,05%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2015. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor finansiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Takođe, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obaveza prema stranim finansijskim institucijama-kreditorima, što je takođe dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor finansiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja ekonomske krize, ocjena je da rizik

likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospjeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospjeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospjeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2016. godine najveće učešće od 77,1% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³³) s učešćem od 5,3%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁴, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta učešća dugoročnih depozita u periodu 2011.-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno i u 2016. godini.

- u 000 KM-

Tabela 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospjeću

DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.771.888	47,6	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	115	116
Do 3 mjeseca	279.332	2,3	266.464	2,0	272.799	1,9	95	102
Do 1 godine	701.041	5,8	679.876	5,2	538.344	3,8	97	79
1. Ukupno kratkoročni	6.752.261	55,7	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	112	112
Do 3 godine	3.437.563	28,3	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	102	101
Preko 3 godine	1.940.922	16,0	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	103	104
2. Ukupno dugoročni	5.378.485	44,3	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	102	102
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	108	108

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2015. godine povećani za 8% ili 1,1 milijardu KM, s promjenama u sektorskoj strukturi, što je najvećim dijelom rezultat rasta depozita svih sektora (nominalno najviše stanovništvo za 9% ili 689 miliona KM, vladine institucije za 20% ili 198 miliona KM i privatna preduzeća za 9% ili 183 miliona KM), osim bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend smanjenja (za 14% ili 104 miliona KM). Depoziti stanovništva, s učešćem od 57,5%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u F BiH.

³³ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁴ Prema preostalom dospjeću.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini učešće kratkoročnih depozita je povećano sa 58,0% na 60,2%, a učešće dugoročnih depozita smanjeno sa 42,0% na 39,8%.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 12% ili 946 miliona KM, kao posljedica rasta depozita stanovništva za 560 miliona KM, privatnih preduzeća za 187 miliona KM, vladinih institucija za 171 milion KM, javnih preduzeća za 53 miliona KM i nebankarskih finansijskih institucija za 6,5 miliona KM, dok je kod bankarskih institucija zabilježen pad od 20 miliona KM i kod neprofitnih organizacija za 8,6 miliona KM. Dugoročni depoziti su povećani za 131 milion KM, kao posljedica rasta depozita do tri godine za 1,2% ili 43,7 miliona KM, najviše sektora javnih preduzeća i vladinih institucija, dok su depoziti preko tri godine povećani za 4,3% ili 87,2 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu rasta depozita stanovništva, nebankarskih finansijskih organizacija i privatnih preduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 68,4% na 69,1% i javnih preduzeća sa povećanim učešćem sa 9% na 9,8%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 71,1% (-0,5 procentnih poena) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih preduzeća 14% (+1,3 procentna poena). U periodu preko tri godine najveće učešće od 65,8% (+2,9 procentnih poena) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 12,2% (na kraju 2015. godine 15,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.874.183	48,4	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	117	116
7- 90 dana	898.335	7,4	770.687	5,9	690.281	4,9	86	89
91 dan do jedne godine	2.054.981	17,0	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	101	95
1. Ukupno kratkoročni	8.827.499	72,8	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	110	110
Do 5 godina	3.150.040	26,0	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	101	105
Preko 5 godina	153.207	1,2	204.801	1,6	197.611	1,4	134	96
2. Ukupno dugoročni	3.303.247	27,2	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	103	104
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	108	108

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 75,0%, sa prisutnim trendom blagog pogoršanja u 2016. godini. U odnosu na kraj 2015. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 10% ili 929 miliona KM, sa povećanjem učešća za 0,9 procentnih poena, dok je kod dugoročnih depozita prisutan rast od 4% ili 149 miliona KM, uz smanjenje učešća u ukupnim depozitima sa 25,9% na 25,0%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94,4% dugoročnih depozita i 23,6% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 miliona KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 miliona KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenim i preostalim dospijeću, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2016. godine 2,1 milijarda KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako

osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁵. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospijeća. Sa 31. 12. 2016. godine šest banaka, nakon dobijene saglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (430 miliona KM), s napomenom da je još jedna banka, koja je aplicirala za korištenje korektivnog iznosa, u procesu ocjene ispunjavanja uslova. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, supervizorska zabrinutost je takođe prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 41: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.210.806	10,8	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	98	100
Kratkoročni krediti	2.256.837	20,2	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	101	104
Dugoročni krediti	7.702.634	69,0	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	106	107
UKUPNO KREDITI	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	104	106

U 2016. godini dugoročni krediti su povećani za 7% ili 559 miliona KM, a iznosili su 8,7 milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 4% ili 96 miliona KM, iznosili su 2,4 milijarde KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, blago su viša za pet miliona KM, najviše kao rezultat trajnog otpisa u iznosu od 91 milion KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64,9% se odnosi na privatna preduzeća, 33,0% na stanovništvo i 2,1% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 86,6% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 53,9%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 66,8% što je za 0,9 procentnih poena niže u odnosu na kraj 2015. godine, a u 2016. godini imali su blagi rast od 6%.

³⁵Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

Novčana sredstva su viša za 7% ili 347 miliona KM, a njihovo učešće od 28,3% je isto kao na kraju 2015. godine.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁶ / ukupna aktiva	28,5	28,4	28,4
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	49,1	48,4	47,1
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	69,3	70,0	71,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁷	84,9	82,9	81,7
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁸	83,9	82,2	81,0

Sa 31. 12. 2016. godine pokazatelji su na približno istom nivou kao i na kraju 2015. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014., 2015. i 2016. godini, kada je poboljšan na 81,7% (-1,2 procentna poena), kao rezultat većeg rasta depozita od rasta kredita. Kod sedam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2016. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH³⁹. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

³⁶ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijea manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁷ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

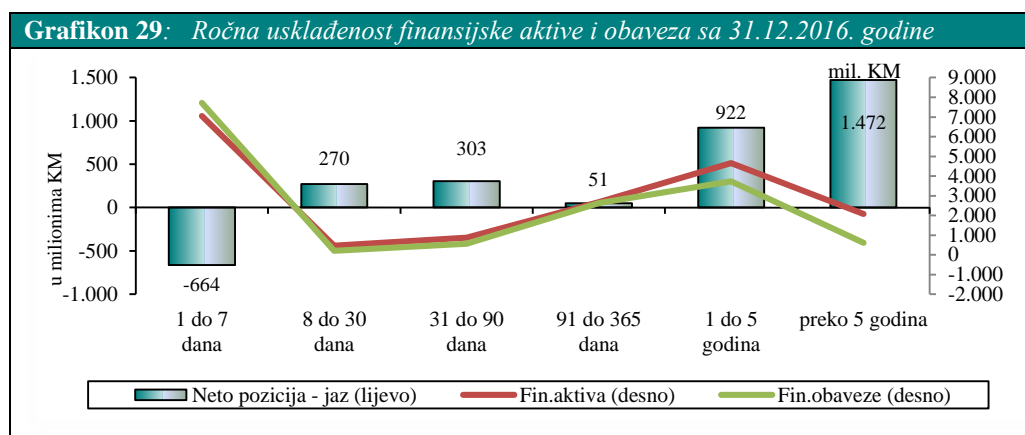
³⁸ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³⁹ U „Sl.glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. jula 2016. godine.

- u 000 KM-

Tabela 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.060.671	4.592.752	4.921.452	113	107
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.797.970	4.310.524	4.532.844	114	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.351.607	7.358.839	8.413.922	116	114
4.Iznos obaveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	635.161	735.884	841.392	116	114
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	317.580	367.942	420.696	116	114
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.425.510	3.856.868	4.080.060	113	106
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.480.390	3.942.582	4.112.148	113	104

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne finansijske aktive⁴⁰ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2015. godine.

Sa 31. 12. 2016. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 11,1 milijarde KM bila je manja za 39 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2015. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 234 miliona KM, to je smanjenje od 273 miliona KM ili 116,9%, koje je dovelo do pogoršanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 102,3% na 99,6%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 7,4%, a kratkoročne finansijske obaveze za 10,3%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 7,1% ili 347 miliona KM je zabilježeno kod novčanih sredstava, kod neto kredita 4,7% ili 199 miliona KM, kod aktive za trgovinu 21,8% ili 193 miliona KM, kod novčanih pozajmica datih drugim bankama 40,4% ili 25 miliona KM i 9,7% ili 16 miliona KM kod ostale finansijske aktive, dok je smanjenje od 27,6% ili 19 miliona KM zabilježeno kod vrijednosnih papira koji se drže do dospijuća. Finansijska aktiva preostalog roka dospijuća preko jedne godine je povećana za 7,0% ili 443 miliona KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 7,3% ili 449 miliona KM.

Obaveze sa rokom dospijuća do jedne godine (11,1 milijarda KM) su povećane za 10,3%, s promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 9,6% ili 929 miliona KM, obaveza po uzetim kreditima za 43,3% ili 70 miliona KM, te ostalih finansijskih obaveza za 17,3% ili 36 miliona KM. Obaveze s

⁴⁰ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

rokom dospijeća preko jedne godine (4,4 milijarde KM) bilježe blago povećanje od 0,4% ili 18 miliona KM, najviše kao posljedica povećanja depozita za 4,4% ili 149 miliona KM, te sa druge strane smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 17% ili 126 miliona KM.

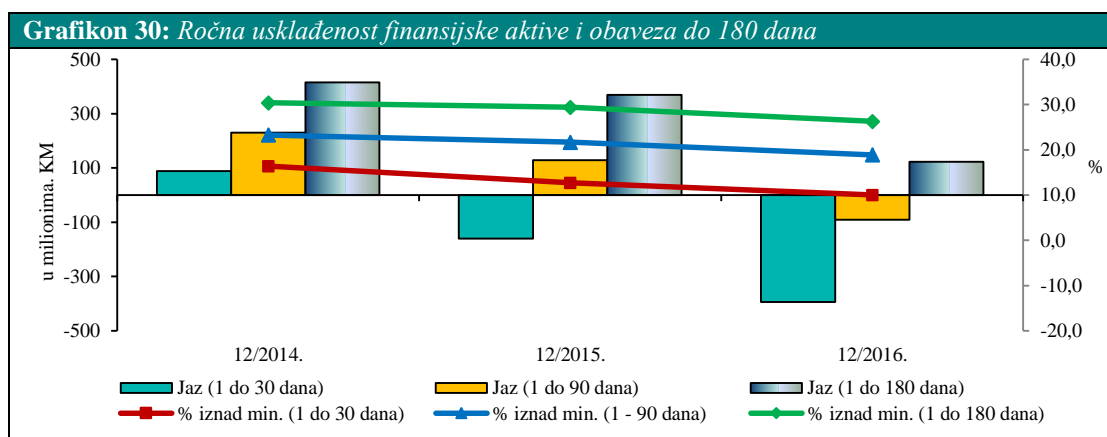
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴¹.

- u 000 KM -

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.303.761	6.878.280	7.515.361	109	109
2. iznos finansijskih obaveza	6.215.782	7.037.944	7.909.801	113	112
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	87.979	-159.664	-394.440	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,4%	97,7%	95,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	16,4%	12,7%	10,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.132.287	7.750.227	8.384.767	109	108
2. iznos finansijskih obaveza	6.901.893	7.621.496	8.476.151	110	111
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	230.394	128.731	-91.384	56	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,3%	101,7%	98,9%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	23,3%	21,7%	18,9%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.062.506	8.735.123	9.387.062	108	107
2. iznos finansijskih obaveza	7.647.885	8.365.780	9.263.730	109	111
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	414.621	369.343	123.332	89	33
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,4%	104,4%	101,3%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	30,4%	29,4%	26,3%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2016. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

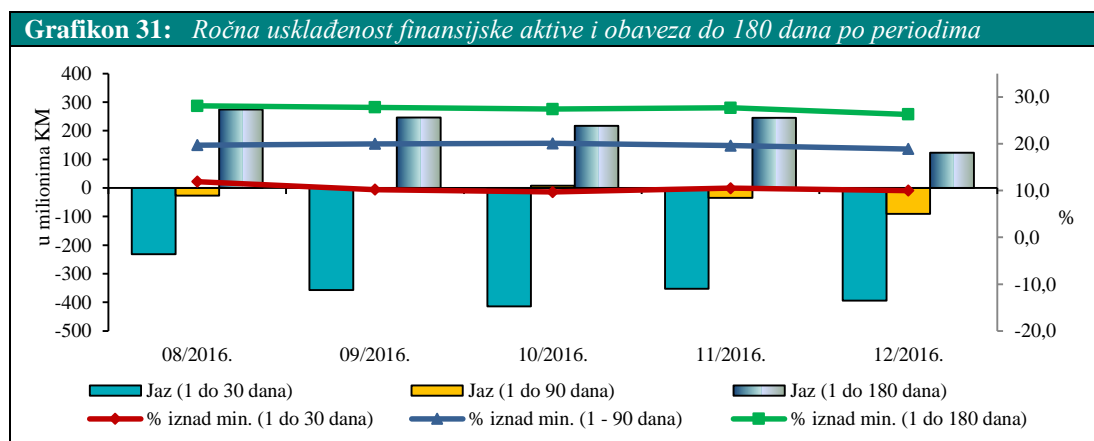
⁴¹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeća do 90 dana u plasmane s rokom dospijeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeća do 180 dana u plasmane s rokom dospijeća do 180 dana.

Sa 31. 12. 2016. godine finansijska aktiva u prvom i drugom intervalu bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obaveza, od rasta finansijske aktive (rast novčanih sredstava, kredita, aktive za trgovinu, pozajmica datih drugim bankama i ostale finansijske aktive). I pored rasta finansijskih obaveza, u trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza, zbog rasta aktive, prvenstveno novčanih sredstava, neto kredita, pozajmica datih drugim bankama i aktive za trgovinu.

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2015. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 10,0%, u drugom za 18,9% i u trećem intervalu za 26,3%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu august - decembar 2016. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava usljed pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti

upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴³.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2016. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 10,4% ili 1,9 milijardi KM (na kraju 2015. godine 11,5% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 38,8% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2015. godine 41,6% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴² "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴³ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tabela 45: Devizna uskladenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)⁴⁴

Opis	31.12.2015.				31.12.2016.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	839	10,7	1.311	15,3	830	10,7	1.324	15,7	99	101
2. Krediti	29	0,4	31	0,4	24	0,3	25	0,3	83	81
3. Krediti s val. klauzulom	6.510	82,6	6.595	76,9	6.323	81,5	6.350	75,4	97	96
4. Ostalo	500	6,3	636	7,4	417	5,4	561	6,7	84	88
5. Ostala fin. akt. s val. kl. ⁴⁵	N/a	N/a	N/a	N/a	165	2,1	165	1,9	N/a	N/a
Ukupno (1+2+3+4)	7.878	100,0	8.573	100,0	7.759	100,0	8.425	100,0	98	98
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.498	72,8	6.153	74,9	5.535	72,8	6.186	74,9	101	101
2. Uzeti krediti	810	10,7	812	9,9	763	10,0	763	9,2	94	94
3. Dep. i kred. s val. klauz.	1.076	14,2	1.076	13,1	1.135	14,9	1.135	13,7	105	105
4. ostalo	170	2,3	176	2,1	174	2,3	180	2,2	102	102
Ukupno (1+2+3+4)	7.554	100,0	8.217	100,0	7.607	100,0	8.264	100,0	101	101
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	37		48		78		96			
2. Pasiva	129		208		203		222			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	232		196		27		35			
%	12,7%		10,7%		1,3%		1,7%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	17,3%		19,3%		28,7%		28,3%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁶ dominantno je učešće EURO od 66,6%, (31. 12. 2015. godine 69,2%), uz smanjenje nominalnog iznosa sa 1,4 milijarde KM na 1,3 milijarde KM. Učešće EURO u obavezama od 90,8% je na istom nivou, uz pad nominalnog iznosa za šest miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala finansijska aktiva) i obaveza⁴⁷, koji je posebno značajan u aktivi (77,3% ili 6,5 milijardi KM), što je na približno istom nivou kao i na kraju 2015. godine (76,9% ili 6,6 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 22,7% ili 1,9 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 15,1% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 7,6% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2015. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 16,0% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,1 milijarda KM), cca 57,3% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,6%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,3 milijarde KM) najveće učešće od 78,3% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2015. godine učešće

⁴⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁵ Stavke na ovoj poziciji sa 31.12.2015. godine iskazane su na poziciji 3. Krediti s val. klauzulom.

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁷ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

obaveza u EURO bilo je 78,8% ili 6,5 milijardi KM). Učešće i iznos indeksiranih obaveza u posljednjih pet godina (s izuzetkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 miliona KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milion KM, što je bilo učešće od 8%, na nivo od 1,1 milijarde KM i učešće od 13,7% sa 31.12.2016. godine. Rast indeksiranih obaveza (skoro sve se odnosi na depozite) uslovljen je, s jedne strane, odlivom depozita i kreditnih obaveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obaveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2016. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31.12.2016. godine dugu deviznu poziciju imalo je jedanaest banaka, a četiri banke imale su kratku poziciju. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 1,7% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 28,3 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 1,3% što je za 28,7 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo F BiH u narednom periodu će:

- nastaviti sa aktivnostima izgradnje regulatornog okvira, pripreme i usvajanja značajnog broja novih podzakonskih akata u skladu sa novim Zakonom o bankama i Zakonom o agenciji za bankarstvo i usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- izvršiti reorganizaciju Agencije za bankarstvo u uskladu sa novim Zakonom o Agenciji za bankarstvo F BiH i uspostaviti unutrašnju organizacionu jedinicu za obavljanje poslova

restruktuiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restruktuiranje banaka;

- otpočeti sa projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije u skladu sa novim regulatornim okvirom;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankarskog sistema u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i finansijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijediti saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - nastaviti sa razvojem i primjenom „Sistema ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjeniti informacije u nadzoru banaka, te za međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
 - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka i sl.), organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- provesti novi ciklus AQR u 2017. godini u koji je uključeno 8 banaka i obuhvaćeno oko 75% bankarskog sistema F BiH;
- nastaviti sa unapređenjem saradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o saradnji sa ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima finansija;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem, kao bitan preduslov za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- realizaciji obaveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- usvajanju Zakona o računovodstvu i reviziji F BiH;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma vansudskog restrukturiranja dugova privrednih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- povećanje obima kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja posljedica krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- unapređenju sistema upravljanja rizicima i sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolija i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- usklađivanje sa novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na osnovu njega;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-02-02/17
Sarajevo, 27.03.2017. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 8.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2016.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	ASA BANKA D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25.	033/586-870, fax:586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
2.	ADDIKO BANK D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12.	033/755-867, fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
3.	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
5.	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
6.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302-802	LIDIJA ŽIGIĆ
8.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
12.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
13.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	DALIBOR ĆUBELA
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	DAMIR SOKOLOVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH, BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U FEDERACIJI BIH

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 42/04),
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 23/14-prečišćeni tekst i 60/16).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine F BiH", br. 39/98, 32/00,48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03, 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine FBiH", broj: 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj 45/02)
4. Zakon o lizingu („Službene novine FBiH", br. 85/08, 39/09, 65/13 i 104/16),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09, 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine FBiH", broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH“, broj: 47/14 i 46/16),
9. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine FBiH", broj: 31/14),
10. Zakon o zaštiti žirana/jamaca u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 100/13),
11. Zakon o faktoringu Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 14/16);

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sistemima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, broj 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom („Službene novine FBiH“, broj 1/12),
3. Odluka o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 110/12 i 15/13, 46/14, 62/14 i 26/16),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti ("Službene novine FBiH", broj 46/14.)
6. Odluka o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-prečišćeni tekst),
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine FBiH", broj 48/12 i 23/14),

8. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 48/12-prečišćeni tekst),
9. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj 48/12) ,
10. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj 48/12, 110/12 i 46/14) ,
11. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj 85/11, 33/12 i 15/13),
12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, broj 6/08 i 40/09),
13. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 3/03 i 6/03 ispr.),
14. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
15. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
16. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj 3/03 i 23/14),
17. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje sa licima povezanim sa bankom (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
18. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
19. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
20. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
21. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
22. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine FBiH”, broj 7/03),
23. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
24. Odluka o izvavi o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, broj 3/03),
25. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, broj 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09),
26. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 1/14, 30/15 i 37/15 - prečišćeni tekst),
27. Uputstvo o izmjenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
28. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
29. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
30. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine),
31. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, broj 60/13),
32. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj 60/13),
33. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, broj 60/13),

34. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 95/13 i 99/13),
35. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 95/13),
36. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj 95/13),
37. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj 23/14 i 62/14),
38. Odluka o uvjetima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj 23/14),
39. Odluka o postupanju banke sa neaktivnim računima („Službene novine FBiH“ broj 30/15, 98/15 i 98/16),
40. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka („Službene novine FBiH“, broj 48/12-prečišćeni tekst).

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad ombudsmena za bankarski sistem

1. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem („Službene novine FBiH“, broj 62/14 i 93/15),
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jamstva („Službene novine FBiH“, broj 23/14 i 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga („Službene novine FBiH“, broj 62/14);

Odluke Agencije za bankarstvo vezano za rad faktoring društava

1. Odluka o minimalnim standardima sadržaja ugovora o faktoringu („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
2. Odluka o minimalnim standardima uslova i načina obavljanja djelatnosti društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
3. Odluka o minimalnim standardima kriterija, pravila i dodatnih zahtjeva za kapital društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
4. Odluka o minimalnim standardima kriterija i postupaka odlucivanja o izdavanju saglasnosti za sticanje ili povećavanje kvalifikovanog udjela u društvima za faktoring i društvima za faktoring u drugom pravnom licu („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
5. Odluka o minimalnim standardima bližih uslova i načina izdavanja odobrenja za rad društava za faktoring u domaćem faktoringu („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
6. Odluka o minimalnim standardima uslova koje članovi nadzornog odbora i uprave društava za faktoring moraju ispunjavati („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
7. Odluka o minimalnim standardima kriterija i načina upravljanja rizicima društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
8. Odluka o minimalnim standardima načina obavljanja poslova interne revizije u društvima za faktoring („Službene novine FBiH“, broj 70/16),
9. Odluka o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvještaja društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br 70/16, 85/16-ispr., 104/16),

10. Upustvo za popunjavanje finansijskih i ostalih izvještaja koje su društva za faktoring obvezna sastavljati za potrebe Agencije za bankarstvo Federacije BiH broj: 4203/16 od 24.10.2016. godine,
11. Uputstvo za izradu izvještaja o izračunu kapitala društava za faktoring broj 4204/16 od 24.10.2016. godine;

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", broj 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", broj 65/09);

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci ("Službene novine FBiH", broj 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci ("Službene novine FBiH", broj 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom ("Službene novine FBiH", broj 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
5. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj 58/10 i 49/11),
6. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu ("Službene novine F BiH", broj 58/10),
7. Odluka o plaćanju, naplati i prenosu u devizama i stranoj gotovini ("Službene novine FBiH", broj 58/10),
8. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj 95/13 i 99/13),
9. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj 95/13),
10. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet ("Službene novine FBiH", broj 95/13),
11. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama ("Službene novine FBiH", broj 58/10);

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 93/09),
2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj 22/11);

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obligacijskim odnosima ("Službeni list RBiH" broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, broj 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama ("Službene novine FBiH", broj 32/00 i 28/03),
3. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine FBiH“, broj 48/16)
4. Zakon o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj 48/15),
5. Zakon o čeku ("Službene novine FBiH", broj 32/00),
6. Zakon o mjenici ("Službene novine FBiH", broj 32/00 i 28/03),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate ("Službene novine FBiH", broj 27/98 i 51/01, 101/16),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH", broj 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
9. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode ("Službene novine FBiH", broj 48/01, 52/01, 42/06, 28/13 i 66/14),
10. Zakon o privrednim društvima ("Službene novine FBiH" broj 81/15)
11. Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 52/14),
12. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj 77/15),
13. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
14. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine FBiH“, broj 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
15. Zakon o likvidacionom postupku ("Službene novine FBiH", broj 29/03),
16. Zakon o stečajnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 29/03, 32/04 i 42/06),
17. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 86/07, 24/09 i 44/10) ,
18. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 83/09),
19. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 64/07 i 80/11),
20. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 111/12),
21. Zakon o tržištu vrijednosnih papira ("Službene novine FBiH", broj 85/08, 109/12 i 86/15),
22. Zakon o registru vrijednosnih papira ("Službene novine FBiH", broj 39/98, 36/99 i 33/04),
23. Zakon o komisiji za vrijednosne papire ("Službene novine FBiH" broj 39/98, 36/99 i 33/04),
24. Zakon o radu FBiH ("Službene novine FBiH", broj 26/16),
25. Zakon o vijeću zaposlenika ("Službene novine FBiH", broj 38/04),
26. Zakon o zapošljavanju stranaca ("Službene novine FBiH", broj 111/12),
27. Zakon o investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", broj 85/08),
28. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 24/05 i 36/10),
29. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 22/05, 8/10 i 30/16),
30. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),
31. Zakon o porezu na dobit ("Službene novine FBiH", broj 15/16),
32. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", broj 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
33. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15 i 106/16),
34. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", broj 25/06 i 57/09),
35. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", broj 42/09, 109/12 i 30/16),

36. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
37. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", broj 55/12),
38. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", broj 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
39. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH ("Službene novine FBiH", broj 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11 i 35/14),
40. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 62/09 i 42/11, 91/13 i 101/16),
41. Zakon o udruženjima i fondacijama ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
42. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", broj 35/09 i 42/11),
43. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", broj 70/07, 36/10, 25/12 i 34/16),
44. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", broj 55/02, 34/07),
45. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 67/05),
46. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", broj 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
47. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 32/01 i 48/11),
48. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", broj 63/14),
49. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
50. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", broj 49/05 i 38/08),
51. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", broj 78/08 i 67/13),
52. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 54/04),
53. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", broj 61/01, 50/03 i 77/15)
54. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", broj 49/07),
55. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine FBiH", broj 26/16),
56. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
57. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", broj 42/02 i 19/03),
58. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 38/05, 22/06, 63/10, 72/10-ispr., 7/13 i 52/14),
59. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 32/03, 52/03, 33/06, 39/06-ispr., 39/09, 74/11, 35/12 i 46/16),
60. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 9/04 i 30/04),
61. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 2/98 i 48/99),
62. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj 9/05),
63. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15),
64. Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj 2/98, 39/04 i 73/05, 80/14 P.V.čl.91 do 145.),
65. Krivični zakon FBiH („Službene novine FBiH“, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14 i 46/16),
66. Zakon o krivičnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13, 59/14)
67. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
68. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 70/08),
69. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj 80/11),

70. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine FBiH", broj 81/09),
71. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
72. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
73. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH ("Službene novine FBiH", broj 4/98),
74. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", broj 14/00),
75. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", broj 29/14),
76. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, broj 66/13 i 100/13),
77. Zakon o budžetima FBiH („Službene novine FBiH“, broj 102/13, 9/14-ispr. 13/14, 8/15, 91/15, 102/15 i 104/16),
78. Zakon o državljanstvu Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj 34/16)
79. Zakon o dobrovoljnim penzijskim/mirovinskim fondovima („Sl. novine FBiH“, br. 104/16),
80. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine FBiH“, broj 48/16);

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj 21/09),
10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05, 103/09 i 90/16),
12. Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, broj 85/10),
13. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, broj 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
14. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04),
15. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 44/04),
16. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", broj 28/04 i 54/04),
17. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", broj 9/05, 35/05 i 100/08),
18. Zakon o javnim nabavkama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 39/14),
19. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", broj 58/12),
20. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05),
21. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10),
22. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
23. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 63/08 i 103/11),

24. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16),
25. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
26. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
27. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08),
28. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 27/00 i 50/08),
29. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj 37/04),
30. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05),
31. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05 i 62/11),
32. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj 41/07, 18/12 i 36/14),
33. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
34. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
35. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
36. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13 i 53/16),
37. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
38. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04 i 84/07 i 58/13 i 94/16),
39. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03),
40. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03 i 43/04),
41. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10 i 47/14),
42. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
43. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13 i 41/16),
44. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 16/01),
45. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći ("Službeni glasnik BiH", broj 83/16),
46. Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09 i 66/16) ,
47. Zakon o štrajku zaposlenih u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 41/16)
48. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, 22/16 – prečišćen tekst),
49. Zakon o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, 22/16 – prečišćen tekst),
50. Zakon o platama u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15 i 16/16),
51. Zakon o azilu („Službeni glasnik BiH“, broj 11/16).

PRILOG 3

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PO DBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.560.234	4.857.483	5.204.564
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	618.460	1.058.837	2.418.582
1b	Kamatonosni računi depozita	3.941.774	3.798.646	2.785.982
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	586.704	882.829	1.075.588
3.	Plasmani drugim bankama	50.836	78.420	96.569
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	11.170.277	11.610.744	12.270.228
4a	Kreditni	9.959.429	10.424.207	11.078.689
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	42	36	29
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.210.806	1.186.501	1.191.510
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	214.585	167.377	150.575
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.740	482.817	488.711
7.	Ostale nekretnine	34.120	34.077	42.266
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	23.135	22.114	22.999
9.	Ostala aktiva	241.737	265.171	282.742
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.222.838	1.239.307	1.252.208
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.160.481	1.181.736	1.193.721
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	62.357	57.571	58.487
11.	UKUPNA AKTIVA	16.150.530	17.161.725	18.382.034
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	12.130.746	13.098.983	14.176.274
12a	Kamatonosni depoziti	9.360.082	9.935.353	10.312.971
12b	Nekamatonosni depoziti	2.770.664	3.163.630	3.863.303
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	
15.	Obaveze prema vladi	0	0	
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.026.503	904.050	848.001
16a	sa preostalim rokom dospjeća do jedne godine	359.866	161.356	231.260
16b	sa preostalim rokom dospjeća preko jedne godine	666.637	742.694	616.741
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	156.233	119.835	119.678
18.	Ostale obaveze	417.395	468.719	529.811
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.731.027	14.591.737	15.673.914
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.709	8.828
21.	Obične dionice	1.221.591	1.155.783	1.207.049
22.	Emisiona ažia	136.485	132.667	138.786
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	136.397	132.579	138.698
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	618.214	836.609	864.475
24.	Kursne razlike	0	0	
25.	Ostali kapital	115.520	117.486	173.248
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.419.503	2.569.988	2.708.120
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	16.150.530	17.161.725	18.382.034
PASIVNI I NEUTRALNI PO DBILANS		638.913	713.765	718.625

	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	16.789.443	17.875.490	19.100.659

PRILOG 4

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2016. godine**

u 000 KM

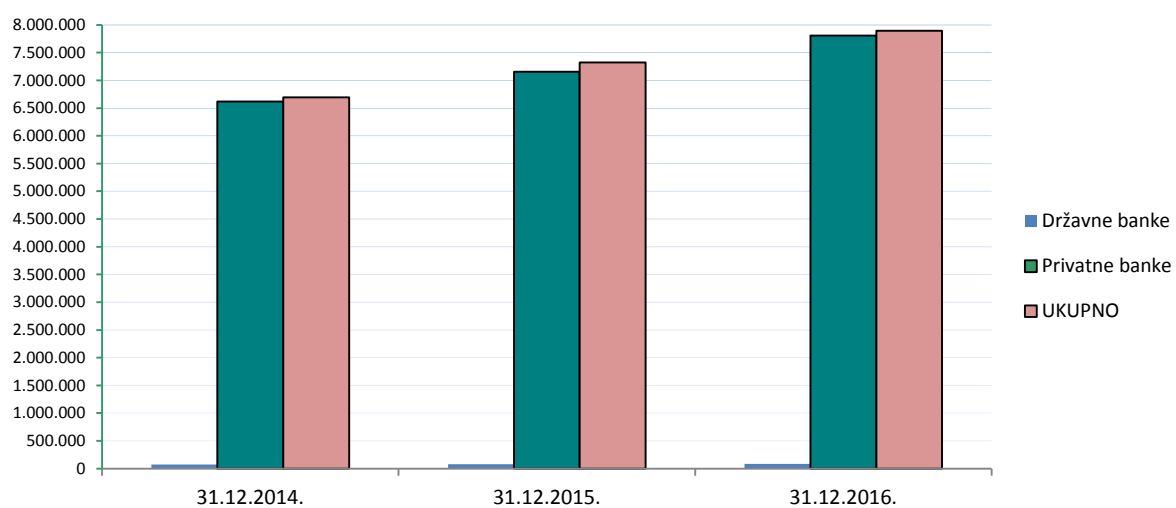
R. br.	BANKA	Aktiva		Krediti		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ASA BANKA dd - SARAJEVO	410.118	2,23%	274.441	2,24%	326.156	2,30%	1.826
2.	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	847.633	4,61%	554.145	4,52%	602.771	4,25%	-37.629
3.	BOR BANKA dd - SARAJEVO	350.258	1,91%	260.907	2,13%	234.676	1,66%	2.321
4.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	817.543	4,45%	538.147	4,39%	553.283	3,90%	6.358
5.	INTESA SANPAOLO BANKA dd BOSNA I HERCEGOVINA	1.790.302	9,74%	1.277.155	10,41%	1.304.552	9,20%	27.098
6.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA dd - V.KLADUŠA	92.674	0,51%	50.339	0,41%	64.631	0,47%	1.422
7.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	979.661	5,33%	688.288	5,61%	806.237	5,69%	10.513
8.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	372.031	2,02%	310.518	2,53%	237.871	1,68%	-876
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	3.950.664	21,49%	2.309.696	18,82%	3.198.724	22,56%	52.529
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	1.162.534	6,32%	965.377	7,87%	907.777	6,40%	8.193
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.189.896	6,47%	928.220	7,56%	962.586	6,79%	18.685
12.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	520.387	2,83%	157.221	1,28%	451.115	3,18%	397
13.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	4.730.987	25,74%	3.078.263	25,08%	3.745.498	26,42%	81.527
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	316.943	1,72%	216.344	1,76%	273.958	1,93%	688
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	850.403	4,63%	661.167	5,39%	506.439	3,57%	196
	UKUPNO	18.382.034	100%	12.270.228	100%	14.176.274	100%	173.248

PRILOG 5

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
Državne banke	73.072	78.771	86.481
Privatne banke	6.618.891	7.156.178	7.810.404
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.896.885

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2016. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.171.453	190.383	7.026	6.856	985	2.376.703
2.	Dugoročni krediti	7.805.350	557.716	191.360	95.357	8.513	8.658.296
3.	Ostali plasmani	135.399	1.463	3	183	1.947	138.995
4.	Obračunata kamata i naknada	35.224	3.664	1.476	4.694	24.179	69.237
5.	Dospjela potraživanja	43.182	22.363	12.616	304.490	782.322	1.164.973
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama				36	26.501	26.537
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	597.764	3.233	643	1.357	35.231	638.228
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	10.788.372	778.822	213.124	412.973	879.678	13.072.969
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	212.080	65.008	54.540	246.913	879.679	1.458.220
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	134.817	53.630	83.137	227.123	753.501	1.252.208
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	118.703	39.806	12.267	63.587	126.191	360.554
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	86.373	29.784	21.013	80.312	61.678	279.160
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						189.865
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						6.561.273
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						19.634.242

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.050.049
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	991.779
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	504.748
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	13.880
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	17.495
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	110.231
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim безусловnim garancijama plativim na prvi poziv	873.091
	UKUPNO pozicija 14	6.561.273
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	184.467

PRILOG 6A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2016. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	383.470	28.763	4.019	5.455	62	421.769
2.	Činidbene garancije	599.873	85.159	6.148	4.771		695.951
3.	Nepokriveni akreditivi	49.600	290				49.890
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.545.409	88.809	1.024	331	174	1.635.747
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	17.346	555	20	236	1.872	20.029
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.595.698	203.576	11.211	10.793	2.108	2.823.386
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	51.243	12.160	3.546	6.435	2.108	75.492
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	24.017	3.294	5.864	7.028	2.060	42.263
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	31.972	10.489	366	1.590	48	44.465
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.270	9.418	635	2.104	147	36.574
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						12.236
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						396.446
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.219.832
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						33.446
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						614.279

PRILOG 7

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.459	1.574	1.877
2)	Plasmani drugim bankama	2.199	1.693	1.599
3)	Kredit i poslovi lizinga	692.603	689.317	671.168
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	7.246	6.393	5.467
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	1.307	49	35
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	7	3	3
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	63.895	67.095	72.007
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	770.716	766.124	752.156
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	192.455	172.146	142.618
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	18.880	14.823	11.410
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	11.206	7.834	7.352
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.877	1.827	3.767
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	224.418	196.630	165.147
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	546.298	569.494	587.009
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	45.760	49.261	51.471
b)	Naknade po kreditima	6.658	8.376	9.738
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	25.160	24.334	22.813
d)	Naknade za izvršene usluge	208.544	223.395	243.028
e)	Prihod iz poslova trgovanja	219	290	368
f)	Ostali operativni prihodi	39.580	42.305	54.811
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	325.921	347.961	382.229
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklad	148.251	157.747	111.305
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	80.006	89.577	98.593
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	228.257	247.324	209.898
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	248.007	248.495	243.892
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	152.243	159.665	154.963
3)	Ostali operativni troškovi	105.326	117.274	158.184
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	505.576	525.434	557.039
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	733.833	772.758	766.937
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	187.898	245.939	240.952
5.	GUBITAK	49.512	101.242	38.651
6.	POREZI	21.304	26.567	28.772
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	39	309	386

8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	1.601	953	667
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	166.388	219.594	211.753
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	50.868	102.108	38.505
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	115.520	117.486	173.248

PRILOG 8

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH - AKTIVNI BILANS

R.br	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
OSNOVNI KAPITAL BANKE				
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	1.217.909	1.151.971	1.203.237
1.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.550	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	132.667	138.786
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	106.051	163.794	143.166
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na osnovu odluke skupštine banke	409.634	427.706	529.121
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	108.756	122.065	141.073
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	1.991.385	2.010.634	2.167.814
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	122.705	28.371	16.690
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	50.868	102.108	42.314
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih(trezorskih) dionica u posjedu banke	81	102	3.034
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.873	49.837	47.315
1.11.	Iznos odloženih poreskih sredstava	2.780	1.641	1.881
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijed. imovine	1.282	1.696	1.063
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	219.589	183.755	112.297
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.771.796	1.826.879	2.055.517
DOPUNSKI KAPITAL BANKE				
2.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	3.091	3.090	209
2.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	229.895	208.619	170.420
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijedn. imovine	23.703	9.735	9.741
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova	154.814	107.918	103.122
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.419	1.422	1.425
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	412.922	330.784	284.917
ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE				
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	1.678	1.007	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	1.509	755	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	199.890	204.559	200.035

3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	203.077	206.321	200.035
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.981.641	1.951.342	2.140.399
B.	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.394.469	11.918.650	12.667.026
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.018
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.376.719	12.895.384	13.668.044
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	16,0%	15,1%	15,7%

u 000 KM

PRILOG 9

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
1	ASA BANKA dd - SARAJEVO	164	125	211
2	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	513	490	435
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	64	66	139
4	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	312	341	371
5	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	521	537	561
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	75	77	77
7	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	142	133	
8	NLB BANKA dd - SARAJEVO	430	424	444
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	164	142	
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	291	248	206
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	1.478	1.355	1.312
12	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	435	420	425
13	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA-SARAJEVO	475	471	521
14	UNION BANKA dd - SARAJEVO	202	181	192
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	1.216	1.208	1.225
16	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	231	200	197
17	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	247	265	299
	UKUPNO	6.960	6.683	6.615